

PROGRAMACIÓN DE 4º DE EDUCACIÓN PRIMARIA

A POBRA DE TRIVES (OURENSE)

CURSO 2021/22

INDICE

1. Características xerais do Centro.
 - 1.1 Localización.
 - 1.2 Tipo de Centro.
 - 1.3 Unidades e tipo de profesorado.
 - 1.4 Número de alumnos/as
 - 1.4 Horario de cuarto.
2. Características da etapa de Educación Primaria
3. Características de cuarto de Primaria
4. Obxectivos Xerais da etapa de Educación Primaria
5. Descrición das áreas.
 - 5.1 Área de Lingua Galega e Literatura.
 - 5.2. Área de Ciencias da Natureza.
 - 5.3. Área de Lingua Castelá e Literatura.
 - 5.4. Área de Matemáticas.
 - 5.5 Área de Relixión e moral Católica.
 - 5.6 Área de Ciencias Sociais
- 6 Metodoloxía
- 7 Materiais e recursos didácticos.
- 8 Os procedementos e instrumentos de avaliación.
- 9 Os criterios de cualificación
- 10 A especificación dos mínimos esixibles para obter unha avaliación positiva
- 11 Medidas de atención a diversidade.
- 12 O programa de reforzo para a recuperación das materias pendentes de cursos anteriores.
- 13 Actividades extraescolares e complementarias no segundo ciclo de primaria
- 14 As acción previstas de acordo co Proxecto Lector.
- 15 As TIC no 4º CURSO de Primaria
- 16 Educación en valores e convivencia no centro.
17. Criterios para avaliar a propia programación.

1. Características xerais do Centro.

1.1 Localización.

O C.E.I.P “Manuel Bermúdez Couso” está situado no Concello de Pobra de Trives pertencente a alta montaña ourensana.

As terras de Trives pertencen ó macizo oriental ourensano. O sector meridional corresponde a Serra de Queixa, onde se alcanzan alturas superiores ós 1.550 metros: A Cabeza dos Bois (1.707 metros) e As Chairas de Maceda (1.685 metros), que forman parte do conxunto de A Cabeza Pequena de Manzaneda. A partir de aquí descendem, cara as riberas do Bibeí, vales estreitos e encaixados con grandes desniveis.

Bibeí é o afluente máis importante do río Sil. Nace na Serra Segundera, no municipio zamorano de Porto de Sanabria a 1.840 m de altitude e constitúe case todo o límite norte do Concello. Dende o seu marxen esquerdo desembocan nel o río Navea e o San Lázaro , o Cabalar e o Fiscaíño.

Nas partes altas predomina un clima de montaña e nos vales é case mediterráneo.

O Concello dedícase ó comercio e ó turismo. Neste ámbito é de destacar o complexo hoteleiro de Cabeza Grande de Manzaneda e a súa estación invernal. Entre os cultivos destaca o da castaña e o mel. As actividades principais: Construcción, agricultura, gandeiría, turismo rural e deportes de inverno.

1.2 Tipo de Centro.

O Centro Plurilingüe de Educación Infantil e Primaria “Manuel Bermúdez Couso” é un colexio público e polo tanto dependente da Consellería de Educación e Ordenación Universitaria, da Xunta de Galicia.

Este Centro está adscrito ó Instituto de Educación Secundaria “Germán Ancochea” situado no mesmo pobo. Mantemos reunión a través do Departamento de Orientación coa finalidade da posterior integración dos alumnos/as de Educación Primaria a dito Instituto.

1.3 Unidades e tipo de profesorado.

O centro conta este curso con 3 unidades de Educación Infantil e 6 unidades de Educación Primaria. Contamos con unha aula de música, aula de informática, ximnasio, aula de plástica, ludoteca e biblioteca.

O Claustro está composto por 17 mestres/as:

EDUCACIÓN INFANTIL	3 mestras
EDUCACIÓN PRIMARIA	6 mestres/as

SERVICIO DE ORIENTACIÓN	Xefa de departamento
	Xefa de estudos
	Mestre de P.T
	Mestra de A.L.

1 mestra de Inglés.

1 mestra de Educación musical.

1 mestre de Educación Física.

1 mestre de Relixión.

1.4 Número de alumnos/as

O centro conta con un total de 102 alumnos/as , 18 deles cursan 4º de E. Primaria.

Comenzamos o presente curso repasando e dando contidos que quedaron pendentes do curso pasado debido a situación xerada polo Covid-19 . De suceder esto de novo, ben por un confinamento total ou por que o grupo clase tivera que ir a unha cuarentena, contactaría co alumnado da mesma forma: polo grupo de wsp, e a aula virtual.

2. Características da Etapa de Educación Primaria.

Esta etapa posúe valor en sí mesma, evidentemente, pero tamén con valor preparatorio para a Educación Secundaria Obrigatoria.

Á Educación Primaria poden incorporarse alumnos e alumnas que xa cursaran a Educación Infantil, xunto con outros que é a primeira vez que acceden a educación institucional. Ambos grupos de alumnos e alumnas plantexan situacións moi distintas (en canto a adaptación persoal, socialización, maduración, aprendizaxes básicos, etc.) que será preciso tratar diferenciadamente, ó menos durante os primeiros meses do primeiro ciclo.

É fundamental a estreita COLABORACIÓN COA FAMILIA, para dar coherencia e sentido único á actuación formativa dende os dous entornos nos que o neno e a nena se desenvolven. O profesorado, pola súa parte, necesitará información da familia para coñecer os hábitos destes nenos/as e os rasgos do seu carácter, para adecuar o seu quefacer didáctico ás peculiaridades persoais e aprendizaxes destes alumnos e alumnas.

Os nenos e nenas que xa estiveron escolarizados requiren continuidade e coherencia na nova etapa, tanto no que respecta ó estilo de actuación do profesorado, como en relación cos contidos que adquiriron na anterior.

Os nenos/as que accedan ó centro escolar de Primaria deberán adaptarse ó modo de convivencia que a situación lles impón: tratarán con persoas adultas diferentes a súa familia e con nenos e nenas

distintos ós seus amigos de sempre. Por outra parte, vaiseles esixir unha disciplina que, anque sexa flexible, suporá un axuste interno importante na súa forma habitual de comportarse.

Igualmente, deben aprender, e eles saben moi ben que ese é o obxectivo principal para o que asisten á escola. Isto pode chegar a crearlles tensións no seu desenvolvemento persoal. Para evitar isto, é necesario establecer as adecuadas estratexias metodolóxicas e a imprescindible individualización.

Os primeiros anos da Educación Primaria cumpren una importante función compensadora e socializadora e correspondense co inicio da adquisición das destrezas instrumentais básicas (lectura, escritura e cálculo) e a súa aplicación ó coñecemento cultural. Nestes anos os escolares teñen unha visión do mundo moi subxetiva, sendo elevada a súa dependencia dos adultos.

Ó longo da etapa, afianzanse as mencionadas destrezas básicas e introdúcense técnicas de traballo que facilitan o acercamento ao análise da realidade e unha visión desta máis racional e obxectiva. Realízanse tarefas de complexidade crecente, comeza a cooperación e os alumnos e alumnas son cada vez máis autónomos con relación ao mestre ou mestra.

En todo este proceso e dependendo das diferencias individuais (maduración, estilo cognitivo, situación afectiva, adaptación á escola, etc.) danse situacións e ritmos de aprendizaxe diversos, o que fai necesario un adecuado tratamento da diversidade.

3. Características de Cuarto de Primaria.

As características evolutivas do alumnado de cuarto curso da Educación Primaria con idades que oscilan entre os nove e os dez anos, son un desenvolvemento continuado do curso anterior. Estas características varían en profundidade entre o inicio e o final dos cursos de Educación Primaria, momento no que o alumnado alcanza, polo xeral, o estadio de operacións formais, que supón cambios decisivos na súa forma de aprender e relacionarse.

Desenvolvemento Psicomotor.

O coñecemento básico do corpo xa está superado pola maioría do alumnado e prosegue o proceso de estruturación corporal. É un curso marcado por unha sensible mellora en tódolos aspectos como consecuencia de que apenas se producen cambios estruturais no corpo, o que posibilita que os movementos sexan máis eficaces e económicos, melloren as coordinacións e se establezcan a dominancia lateral e ocular.

O feito de que se produza unha maduración neurolóxica significativa implica unha mellora no equilibrio. Tamén a hai na flexibilidade da columna e alcanzase unha progresión de independencia dos segmentos corporais, o que vai a propiciar a diferenciación entre contracción-descentración.

Con respecto á percepción espacial, xa é capaz de situar esquerda e dereita nos demais e de orientarse con respecto ós obxectos. En canto a percepción temporal son capaces de facer

asociacións e reproducir estruturas rítmicas coñecidas.

Desenvolvemento Cognitivo.

Continuarán no estadio de operacións concretas o que lles obriga a manipular (os obxectos, a linguaxe...) para alcanzar os conceptos que se propoñen e que van aumentando en complexidade.

Manexan con soltura os símbolos en substitución das cousas (debuxos, gráficos..., o que facilita e permite desenvolver os seus aprendizaxes. Comezan a realizar reflexións sistemáticas sobre as actividades que levan a cabo, polo que intentan ordenar, clasificar e comparar.

Son capaces de formar, progresivamente, conceptos de número, espazo, tempo e velocidade cada vez máis abstractos, en vías de chegar ás operacións formais propiamente ditas.

Utilizan, en moitas ocasións, máis a memoria que a intelixencia para aprender, polo que é convinte favorecer as situacións de experimentación e manipulación, de maneira que adquiran realmente novos esquemas e formas de relacionar os aprendizaxes anteriores e non se limiten a unha memorización mecánica e automática.

Desenvolvemento da linguaxe.

Distribúen e ordenan bastante ben as palabras e as oracións no espacio-tempo e coñecen e dominan, aunque con certas dificultades aínda, a normativa dos dous códigos. Aínda presentan moitas dúbidas ortográficas polo que hai que continuar afianzando este aspecto.

Amplían considerablemente o vocabulario e xa son capaces de definir palabras. A sintaxe empeza a racionalizarse e as oracións constrúense con máis palabras que no curso anterior. Aínda hai problemas coas concordancias de xénero e número e con algunhas conxugacións.

No referente a lectura, soen realizala xa con certa fluidez; anque poden presentar algúns tropezos. Por eso é fundamental traballar a comprensión lectora.

Desenvolvemento social.

Teñen maior autonomía en relación cos seus pais tanto para buscarse os seus propios xogos como para "sair de apuros". Teñen unha gran vitalidade: xogan, pelexanse, falan todos á vez, entusiasmanse, compiten. Manifestan gran interese polo que ocorre fóra da familia. O compañerismo é típico destas idades e a pertencencia ó grupo é o núcleo vital en torno ao cal desenvólvense as súas actividades.

Desenvolvemento moral.

Adquiren certa flexibilidade nos criterios morais: a lei xa non é tan rixida e absoluta, senon que o seu axeitado ou inaxeitado cumprimento pode interpretarse en función das intencións dos que a deben obedecer.

Comezan a abandonar a moral familiar pola moral do grupo dos seus compañeiros, o que pode xerar certa agresividade cara os adultos.

Habitualmente, deseguida se adapta e colaboran no traballo que propón o mestre ou mestra.

4.OBXECTIVOS XERAIS DA ETAPA DE EDUCACIÓN PRIMARIA

- a) Coñecer e apreciar os valores e as normas de convivencia, aprender a obrar de acordo con elas, prepararse para o exercicio activo da cidadanía e respectar os dereitos humanos, así como o pluralismo propio dunha sociedade democrática.
- b) Desenvolver hábitos de traballo individual e de equipo, de esforzo e de responsabilidade no estudo, así como actitudes de confianza en si mesmo, sentido crítico, iniciativa persoal, curiosidade, interese e creatividade na aprendizaxe.
- c) Adquirir habilidades para a prevención e para a resolución pacífica de conflitos que lle permitan desenvolverse con autonomía no ámbito familiar e doméstico, así como nos grupos sociais con que se relaciona.
- d) Coñecer, comprender e respectar as diferentes culturas e as diferenzas entre as persoas, a igualdade de dereitos e oportunidades de homes e de mulleres e a non-discriminación de persoas con discapacidade.
- e) Coñecer e utilizar de xeito apropiado a lingua galega, a lingua castelá e desenvolver hábitos de lectura.
- f) Adquirir en, polo menos, unha lingua estranxeira a competencia comunicativa básica que lle permita expresar e comprender mensaxes sinxelas e desenvolverse en situacións cotiás.
- g) Desenvolver as competencias matemáticas básicas e iniciarse na resolución de problemas que requiran a realización de operacións elementais de cálculo, coñecementos xeométricos e estimacións, así como ser capaz de aplicarlos a situacións da súa vida cotiá.
- h) Coñecer e valorar o seu contorno natural, social e cultural, así como as posibilidades de acción e de coidado deste, con especial atención á singularidade de Galicia. Coñecer mulleres e homes que realizaron achegas importantes á cultura e sociedade galegas.
- i) Iniciarse na utilización, para a aprendizaxe, das tecnoloxías da información e da comunicación, desenvolvendo un espírito crítico ante as mensaxes que recibe e elabora.
- j) Utilizar diferentes representacións e expresións artísticas e iniciarse na construción de propostas visuais.
- k) Valorar a hixiene e a saúde, aceptar e aprender a coidar o propio corpo e o dos outros, respectar as diferenzas e utilizar a educación física e o deporte como medios para favorecer o desenvolvemento persoal e social.

- l) Coñecer e valorar a flora e a fauna, en especial a presente na Comunidade Autónoma de Galicia, e adoptar modos de comportamento que favorezan o seu coidado.
- m) Desenvolver as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, o valor da corresponsabilidade no traballo doméstico e no coidado das outras persoas, así como unha actitude contraria á violencia, aos prexuízos de calquera tipo e aos estereotipos sexistas.
- n) Fomentar a educación viaria e actitudes de respecto que incidan na prevención dos accidentes de tráfico.
- o) Establecer vías de comunicación con persoas e institucións que promovan a igualdade de oportunidades.
- p) Desenvolver un banco de actividades que fomenten a igualdade entre nenos e nenas.
- q) Repartir equitativamente as responsabilidades da aula entre o alumnado.
- r) Recoñecer e traballar as emocións para aprender a xestionalas como medida preventiva, así como favorecer as relacións interpersoais e a consolidación de valores.
- s) Favorecer o recoñecemento dos sentimentos e da súa verbalización, favorecendo a asertividade.

5. DESCRICIÓN DAS ÁREAS

5.1 ÁREA DE LINGUA GALEGA E LITERATURA

A lingua é un instrumento empregado constante e necesariamente na vida diaria tanto para entender como para producir mensaxes, nos intercambios comunicativos orais e escritos. Interactúase coa familia, coas amizades e con outras persoas (ámbito profesional) nas conversas diarias ou a través de cartas, correos electrónicos, mensaxes curtas, blogs...

Polo tanto, ter unha alta competencia lingüística e comunicativa permite que as persoas desenvolvan unha vida normal, que poidan interactuar con aqueloutras que pertencen ao seu contorno e que están próximas e tamén coas que están moi lonxe.

Ademais, a lingua está presente en calquera proceso de ensino-aprendizaxe. O alumnado emprega a lingua en calquera das súas clases no propio centro educativo, tanto para entender as instrucións e explicacións do profesorado e poder ser participe con el no proceso de descubrimento, como para poder xustificar e exemplificar a interiorización dos contidos.

Non obstante, máis alá do ámbito escolar e familiar, na sociedade actual a competencia comunicativa e lingüística é fundamental para poder vivir satisfactoriamente. Se desde sempre o dominio lingüístico foi elemental para poder desenvolverse na maioría dos aspectos da vida, agora, na sociedade da información é, se cabe, moito maior esta necesidade. Na era de internet e da abundancia de medios de

comunicación, os cidadáns e cidadás deben estar preparados para entender e elaborar calquera tipo de mensaxe: interactuar correctamente coa persoa que os atende en calquera negocio ou entidade pública, escoitar e procesar as noticias da televisión, ler un xornal, escribir un correo electrónico ou participar nun blog.

Non se pode esquecer o valor que a literatura supón dentro do ensino desta área. A literatura é un produto de expresión artística que permite transmitir as necesidades e os pensamentos dunha persoa ou persoas nun determinado momento histórico. É, pois, unha disciplina moi relacionada coas Ciencias Sociais, a Música, a Arte... Pero, ademais, a literatura é un produto creado con palabras, coa lingua, coa fermosura e beleza dos elementos da linguaxe e, por iso, é enorme a vinculación entre ambas as disciplinas e xustifica que se dean a man no desenvolvemento desta área.

Unido a calquera lingua minorizada hai que ter en conta intereses próximos á sociolingüística, como a valoración dese sistema de expresión e a súa literatura, os textos elaborados nese código como representantes dunha cultura, na que creceron os nosos antepasados e moitos de nós e que cómpre coidar e cultivar. Xa que logo, aprender lingua é tamén apropiarse dos significados culturais que esta transmite e dos modos en que as persoas do contorno entenden e interpretan a realidade.

O currículo para a área de Lingua galega e literatura ten unha estrutura similar nos 6 cursos da educación primaria. Os contidos aparecen repartidos en bloques, o que non presupón que a actividade docente se deba corresponder a esta ordenación; ao contrario, débense producir múltiples conexións entre todos eles.

- **O bloque 1, Comunicación Oral: falar e escoitar**, recolle diversos aspectos da lingua oral. O uso oral é obxecto de observación e de análise para recoñecer as normas que rexen o intercambio comunicativo, para observar as estratexias que usan as persoas falantes para se comunicar satisfactoriamente, así como aquelas que empregan para comprender mensaxes orais ou para producilas.
- **O bloque 2, Comunicación escrita: ler**, recolle diversos aspectos da comprensión escrita. A lectura implicará dominar a descodificación do texto e achegarse a unha progresiva regulación de estratexias que permiten operar co significado do texto, establecendo relacións entre coñecementos previos e información nova. O alumnado debe ser quen de entender textos de diferente complexidade e xénero e extraer as ideas explícitas e implícitas no texto co fin de elaborar o seu propio pensamento crítico e creativo. Comprender un texto implica poñer en marcha unha serie de estratexias de lectura que deben practicarse na aula e proxectarse a todas as esferas da vida e a calquera tipo de lectura: ler para obter información, ler para aprender a propia lingua, ler por pracer.
- **O bloque 3, Comunicación escrita: escribir**, potencia o uso persoal, autónomo e creativo da lingua escrita. Este uso da lingua implica o coñecemento das posibilidades que ofrece o código desde o punto de vista do léxico, da ortografía, da estrutura do discurso e da dimensión estética. A produción escrita significará buscar para cada situación o tipo de texto, adecuando, planificando e redactando, atendendo a aspectos diversos e revisando a escrita final. Nesta etapa consolidaranse o dominio de técnicas gráficas, a relación son-grafía, as normas ortográficas convencionais e a disposición do texto. O ensino do proceso de escritura pretende conseguir que o alumnado tome conciencia deste proceso como un procedemento estruturado en tres partes: planificación, redacción a partir de borradores e redacción e revisión do texto definitivo.
- **O bloque 4, Coñecemento da lingua**, integra contidos relacionados co código e coa súa organización e responde á necesidade de reflexión sobre a propia lingua, coa finalidade de servir de base para o uso correcto da lingua, afastándose da pretensión de utilizar os coñecementos lingüísticos como fin en si mesmo. Os contidos estrutúranse arredor de catro eixes. O primeiro é a observación da palabra, o seu uso e os seus valores significativos e expresivos; o segundo aborda as relacións gramaticais que se establecen entre as palabras e os grupos de palabras dentro do texto; o terceiro afonda nos elementos que participan

na confección dun discurso correcto; e o cuarto céntrase na valoración e coñecemento da lingua galega dentro do contexto plurilingüe.

- **O bloque 5, Educación literaria**, asume o obxectivo de facer dos alumnos e das alumnas lectores competentes, implicados nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a vida. Para acadar este obxectivo é necesario alternar a lectura, comprensión e interpretación de obras literarias próximas aos seus gustos persoais e á súa madurez cognitiva coa de textos literarios e obras completas que acheguen o coñecemento básico sobre algunhas obras representativas tradicionais e actuais da nosa literatura.

Os tres primeiros bloques do currículo, a lingua oral e a escrita, desenvolveranse a través dun traballo sistemático que utilice unha ampla gama de situacións comunicativas, cotiás e funcionais. Na vida diaria da escola prodúcese moitas situacións de comunicación oral que se potenciarán e aproveitarán para acadar obxectivos de área; entre estas situacións están: as comunicacións para planificar; chegar a consenso; poñer en común; debater; tomar decisións sobre procesos que se van seguir; establecer responsabilidades; comunicar resultados; comparar; contrastar respostas, opinións e significados; xustificar e verbalizar estratexias; valorar tarefas; transmitir emocións e informacións; estruturar coñecemento; defender argumentos e puntos de vista; preguntar... A práctica destas situacións colaborará no labor da lingua como vehículo e instrumento para a aprendizaxe das distintas áreas do currículo. Con todo, para acadar unha correcta competencia en comunicación lingüística, as prácticas orais deben formar parte da actividade cotiá da aula en todas as áreas do currículo.

O cuarto bloque, debe ser abordado na aula, de forma contextualizada, relacionado coa comprensión e produción de textos, froito da concepción do coñecemento da lingua como instrumento e non como fin en si mesmo. O quinto bloque pretende reforzar o bloque 2, engadindo o achegamento ao feito literario, para que o alumnado o recoñeza como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal. Do mesmo xeito, complementa o bloque 3, motivando outro tipo de produción escrita que atenda especialmente a creatividade do alumnado.

O tratamento de todos estes contidos ten que ser abordado desde unha óptica competencial, valorando as relacións que cada un deles ten coas competencias clave, que aparecen especificadas, a partir dos estándares de aprendizaxe avaliábeis, neste currículo.

A avaliación terá que ser coherente coa diversidade de contidos traballados e, polo tanto, ter en conta os contidos abordados nos 5 bloques en que se estrutura este currículo. Do mesmo xeito, deberá ser unha avaliación competencial, que teña en conta a relación que se establece no currículo entre os estándares de aprendizaxe detallados en cada bloque, coas competencias clave.

Esta área de Lingua galega e literatura está estreitamente relacionada coa de lingua castelá e literatura. Ambas áreas teñen unha distribución de contidos similar en cada un dos cursos que conforman a educación primaria. Evidentemente, cada lingua ten as súas características propias, polo que requiren dun tratamento e traballo específico, pero hai determinados aspectos do currículo que, pola afinidade que presentan en ambas as áreas, precisan ser abordados de maneira parella. O profesorado implicado no proceso de ensino e aprendizaxe de lingua galega e literatura e de lingua castelá e literatura, en cada curso da educación primaria, deberá organizar o seu labor para evitar a repetición de contidos teóricos cun tratamento similar. Serán os contidos do bloque 4 os que requiren unha maior distribución entre as dúas áreas, pero algúns dos tres primeiros bloques, que teñen que ver coas características da tipoloxía textual, coas normas básicas de presentación de traballos ou o uso da puntuación, tampouco deben ser abordados en ambas as áreas desde un punto de vista teórico. Do mesmo xeito, é preciso que o profesorado se decante polo uso da mesma terminoloxía nas dúas linguas para non dificultar innecesariamente o proceso de ensino e aprendizaxe do alumnado. Todas estas medidas deberán ser contempladas na programación anual de cada área, para cada curso da educación primaria, onde tamén deberá mencionarse, se é preciso, a colaboración entre o profesorado

para desenvolver determinadas actividades ou probas orais.

Do mesmo xeito, no centro teñen presenza lingua(s) estranxeira(s) que tamén son abordadas na aula desde un enfoque comunicativo. Na busca dun tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece no caso das dúas linguas cooficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas linguas e o de lingua estranxeira, para evitar a repetición de contidos teóricos, na liña dos que se mencionaron para as linguas ambientais, e se unifique a terminoloxía, sempre que sexa preciso.

Ademais, non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira se produce, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, a materna e a(s) ambiental(is). Polo tanto, na programación de todas as áreas lingüísticas terán que terse en conta as iniciativas que promoven o tratamento integrado das linguas, así como a colaboración entre o profesorado antes detallada.

En definitiva, o currículo desta área persegue como obxectivo último crear cidadáns e cidadás conscientes e interesados no desenvolvemento e na mellora da súa competencia comunicativa e capaces de interactuar satisfactoriamente en todos os ámbitos que forman e van formar parte da súa vida.

O sentido principal da área de **Lingua Galega e Literatura** céntrase en axudar aos alumnos a dominar as destrezas básicas da lingua galega: escoitar, falar, ler e escribir, e a empezar a reflexionar sobre a propia linguaxe para poder melloralala e enriquecela (tendo en conta, iso si, a limitada capacidade de abstracción destas idades).

A intervención educativa hase de dirixir tanto aos aspectos comprensivos como expresivos. Traballar a comprensión non significa soamente darlle ao alumno as claves para poder entender as mensaxes que reciben senón tamén facilitarlle unha actitude activa e crítica fronte ás devanditas mensaxes. Do mesmo xeito, a expresión non debe centrarse unicamente en que o alumno poida transmitir en lingua galega os seus sentimentos, ideas e vivencias, senón tamén en que aprenda a construír novas ideas, a darlles forma, a organizalas cunha estrutura coherente etc.

Para traballar a linguaxe oral é necesario expor actividades moi diversas, ben sexa aproveitando situacións da vida cotiá que se suscitan no tratamento das distintas áreas ou ben creando situacións ficticias. Os textos orais en galego constitúen tamén un inestimable recurso para traballar a linguaxe oral. A adquisición da linguaxe escrita en galego constitúe un obxectivo básico da etapa de Educación Primaria, e é importante axudar ao alumno a describir as posibilidades que ofrece para a comunicación, a información, o lecer e o coñecemento da propia lingua desde unha perspectiva léxica, sintáctica, ortográfica etc.

A aprendizaxe lectoescritora debe realizarse nun contexto que lle dea pleno sentido e o faga significativo aos ollos dos alumnos, de maneira que sintan a necesidade de utilizar este tipo de linguaxe tanto na súa faceta comprensiva como expresiva, e todo iso desde os primeiros momentos desta aprendizaxe. A biblioteca de aula e a selección de textos debe ser, xa que logo, moi coidada, e máis se temos presente como o texto pode transmitir unha tradición cultural, abrir novos horizontes, presentar realidades que o alumno debe axuizar criticamente, ser fonte de diversión e xogo etc.

Finalmente realizaremos unha sesión semanal na aula de informática. Ésta conta cun ordenador por alumno, canon, pizarra dixital e recursos axeitados para o área de Lingua Galega. Aproveitaremos a motivación que sente o alumnado cara as tecnoloxías para traballar a ortografía e vocabulario principalmente.

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
BLOQUE 1. COMUNICACIÓN ORAL: FALAR E ESCOITAR				
. a . n . j	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Comprensión de textos orais procedentes da radio, da televisión ou da internet, con especial incidencia na noticia, para obter información xeral sobre feitos e acontecementos que resulten significativos e elaboración dun resumo. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Comprender o sentido global de textos orais informativos dos medios de comunicación audiovisuais emitidos con claridade, de xeito directo e estilo sinxelo. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.1.1. Comprende as ideas principais dun texto xornalístico oral informativo dos medios de comunicación audiovisual, emitido de xeito claro, directo e sinxelo. 	CCL CCA
. c			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.1.2. Elabora un breve resumo dun texto oral. 	
. b . e . i	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Uso guiado de documentos audiovisuais para obter e relacionar informacións relevantes para aprender. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Utilizar de xeito guiado documentos audiovisuais valorándoos como instrumento de aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.2.1. Accede de xeito guiado a documentos, audiovisuais e dixitais para obter a información necesaria para realizar traballos ou completar información. 	CCL CCEC
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Comprensión e produción de textos orais breves para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso cotián, de carácter informal (conversas entre iguais e no equipo de traballo) e dun maior grao de formalización (exposicións da clase ou debates). 	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Comprender e producir textos orais propios do uso cotián ou do ámbito académico. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.3.1. Participa nunha conversa entre iguais, comprendendo o que di o interlocutor e intervindo coas propostas propias. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.3.2. Sigue unha exposición da clase e extrae o sentido global. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.3.3. Elabora e produce textos orais (explicacións sinxelas, exposicións, narracións...) presentando coherentemente a secuencia de ideas, feitos, vivencias e as súas opinións e preferencias, utilizando o dicionario se é preciso. 	CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.3.4. Participa no traballo en grupo, así como nos debates. 	

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto	
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias	
. b . d . e . o	<ul style="list-style-type: none"> B1.4. Actitude de escoita adecuada e respecto das de quen fala sen interrupcións inadecuadas. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.4. Manter unha actitude de escoita activa, deixando falar os demais, sen anticiparse ao que van dicir e respectando as súas opinións. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.4.1. Atende as intervencións dos e das demais en actos de fala orais, sen interromper. 	CCL CCEC	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.4.2. Respecta as opinións da persoa que fala. 		
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Participación e cooperación nas situacións comunicativas habituais (informacións, conversas reguladoras da convivencia, debates, discusións ou instrucións) con valoración e respecto das normas que rexen a interacción oral (petición e quendas de palabra, mantemento do tema, respecto ás opinións das demais persoas, papeis diversos no intercambio comunicativo, ton de voz, posturas e xestos adecuados). 	<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Participar nas diversas situacións de intercambio oral que se producen na aula amosando valoración e respecto polas normas que rexen a interacción oral. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.5.1. Respecta as quendas de palabra nos intercambios orais. 	CCL CSC CCEC	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.5.2. Respecta as opinións das persoas participantes nos intercambios orais e é consciente da posibilidade de empregar a lingua galega en calquera intercambio oral dentro da escola ou fóra dela. 		
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.5.3. Emprega unha postura e xestualidade adaptada ao discurso, para reforzalo e facilitar a súa comprensión. 		
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.5.4. Exprésase cunha pronuncia e dicción correctas: articulación e volume. 		
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.5.5. Participa na conversa formulando e contestando preguntas. 		
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Uso de estratexias elementais para comprender e facer comprender as mensaxes orais: ton de voz, entoación, xestualidade e uso de nexos básicos. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Amosar interese por expresarse en público coherentemente, usando nexos básicos adecuados e presentando estratexias elementais para facer comprender a mensaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.6.1. Planifica e elabora un discurso oral coherente, na secuencia de ideas ou feitos utilizando un vocabulario adecuado á súa idade. 	CCL CD CAA	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.6.2. Elaboro un discurso oral cohesivo, utilizando algúns nexos básicos. 		
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.6.3. Aмосa un discurso oral claro, cunha pronuncia e entoación axeitada e propia da lingua galega. 		
	<ul style="list-style-type: none"> B1.7. Produción de textos orais propios dos medios de comunicación social mediante simulación para ofrecer e compartir información e 	<ul style="list-style-type: none"> B1.7. Elaborar textos sinxelos propios dos medios de comunicación mediante simulación. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.7.1. Elaboro textos sinxelos propios dos medios de comunicación mediante simulación. 		

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia
	opinión.			
. b . d . e . o	<ul style="list-style-type: none"> B1.8. Utilización de estratexias para potenciar a expresividade das mensaxes orais. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.8. Reforzar a eficacia comunicativa das súas mensaxes orais, coa utilización de elementos propios da linguaxe xestual. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.8.1. Utiliza a expresividade corporal para reforzar o sentido das súas producións orais. 	CCL CAA CSIEE
	<ul style="list-style-type: none"> B1.9. Actitude de cooperación e de respecto en situacións de aprendizaxe compartida. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.9. Aposar respecto e cooperación nas situacións de aprendizaxe en grupo. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.9.1. Aposar respecto ás ideas dos e das demais e contribúe ao traballo en grupo. 	
. b . e	<ul style="list-style-type: none"> B1.10. Interese por expresarse oralmente coa pronuncia e coa entoación adecuadas. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.10. Interesarse por aposar unha pronuncia e entoación adecuadas. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.10.1. Interésase por expresarse oralmente coa pronuncia e entoación adecuada a cada acto comunicativo. 	CCL CAA CCL
	<ul style="list-style-type: none"> B1.11. Uso, dunha forma xeral, dunha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.11. Usar, dunha forma xeral, unha linguaxe non discriminatoria e respectuosa coas diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.11.1. Usa, dunha forma xeral, unha linguaxe non sexista. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.11.2. Usa, de maneira xeral, unha linguaxe respectuosa coas diferenzas. 	
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> B1.12. Recoñecemento das variedades lingüísticas de carácter xeográfico en textos orais, sinalando as diferenzas fonéticas e morfolóxicas e léxicas máis evidentes. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.12. Identificar variedades lingüísticas de carácter xeográfico en textos orais, sinalando as diferenzas fonéticas, morfolóxicas e léxicas máis evidentes. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.12.1. Identifica diferenzas fonéticas e morfolóxicas moi evidentes en textos orais caracterizados pola súa orixe xeográfica. 	CCL CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.12.2. Valora por igual as distintas variedades xeográficas da lingua galega e o estándar como variante unificadora. 	
	<ul style="list-style-type: none"> B1.13. Identificación da lingua galega con diversos contextos de uso oral da lingua: en diferentes ámbitos profesionais e públicos (sanidade, educación, medios de comunicación, comercios...) e en conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.13. Identificar a lingua galega con diversos contextos de uso oral. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB1.13.1. Identifica o uso oral da lingua galega con diversos contextos profesionais: sanidade, educación, medios de comunicación, todo tipo de comercios. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB1.13.2. Recoñece a validez da lingua galega para conversas con persoas coñecidas ou descoñecidas. 	

BLOQUE 2. COMUNICACIÓN ESCRITA: LER

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
. d . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Comprensión da información relevante en textos das situacións cotiás de relación social: correspondencia escolar, normas da clase, normas do comedor, normas do transporte e regras de xogos. ▪ B2.2. Comprensión de información xeral en textos procedentes dos medios de comunicación social (incluídas web infantís) con especial incidencia na noticia e nas cartas á dirección do xornal, localizando informacións destacadas en portadas, titulares, subtítulos, entradas. ▪ B2.3. Comprensión de información relevante en textos para aprender e para informarse, tanto os producidos con finalidade didáctica como os de uso cotián (folletos descrições, instrucións e explicacións). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Comprender, localizar e seleccionar información explícita en textos escritos de soportes variados (web infantís, libros, carteis). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.1. Comprende a información relevante en textos propios de situacións cotiás e dos medios de comunicación social nos que esta se amose de forma evidente. 	CCL CSC CCEC
. b . d . e			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.2. Identifica as ideas principais dun texto (narrativo, descritivo, expositivo) adecuado á súa idade. 	CCL CCA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.3. Busca, localiza e selecciona información concreta dun texto sinxelo, adecuado á súa idade. 	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.4. Interpreta, personificacións, hipérbolos e ironías evidentes, en textos de dificultade adecuada á súa idade. 	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.5. Identifica a estrutura xeral dun texto e recoñece algúns mecanismos de cohesión (repeticións, sinónimos, anáforas pronominais sinxelas). 	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.6. Emprega o dicionario para resolver as dúbidas de vocabulario que atopa nos textos. 	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.1.7. Fai unha lectura rápida, selectiva ou integral en función das necesidades de cada momento. 	
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Interpretación de esquemas, gráficos e ilustracións relacionadas co contido principal do texto que acompañan. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Interpretar e comprender, de maneira xeral, a información procedente de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións en textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.2.1. Interpreta e comprende, de maneira xeral, a información de gráficos, esquemas sinxelos e ilustracións, relacionando esta co contido do texto que acompañan. 	CCL CCA
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Subliñado, esquematización e resumo da información relevante dun texto sinxelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Realizar o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo e esquematizar e resumir o seu contido. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.3.1. Realiza o subliñado das ideas principais dun texto sinxelo. 	CCL CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB2.3.2. Esquematiza as ideas dun texto sinxelo, 	

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia
			indicando as ideas principais.	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.3.3. Realiza o resumo dun texto sinxelo. 	
. d . e	<ul style="list-style-type: none"> B2.6. Introducción ás estratexias de control do proceso lector (anticipación, formulación de hipóteses, relectura...). 	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Utilizar, de maneira xeral, estratexias para mellorar a lectura. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB2.4.1. Deduce, de maneira xeral, o posible contido dun texto antes de lelo, axudándose do título e as ilustracións. 	CCL CSC CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.4.2. Relé un texto e marca as palabras clave para acadar a comprensión, cando é preciso. 	
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> B2.7. Uso dirixido das tecnoloxías da información e das bibliotecas para obter informacións relevantes para realizar as súas tarefas. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.5. Utilizar as tecnoloxías da información para obter información necesaria para a realización das súas tarefas. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB2.5.1. Utiliza, de forma guiada, as tecnoloxías da información para obter información. 	CCL CCEC CCA
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.5.2. Utiliza dicionarios dixitais para interpretar a información dun texto. 	
. b . e	<ul style="list-style-type: none"> B2.8. Lectura persoal, silenciosa e en voz alta, de textos en galego adaptados aos seus intereses. B2.9. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios e non literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.6. Ler, en silencio ou en voz alta, textos en galego adaptados aos seus intereses. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB2.6.1. Descodifica sen dificultade as palabras. 	CC CD CAA
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.6.2. Le textos en voz alta, sen dificultade e coa velocidade adecuada. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.6.3. Le textos, adaptados á súa idade e aos seus intereses, en silencio e sen dificultade. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.6.4. Fai lecturas dramatizadas de textos. 	
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> B2.10. Coñecemento do funcionamento da biblioteca da aula e do centro, así como as virtuais e participación en actividades literarias. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.7. Coñecer o funcionamento da bibliotecas de aula, centro, así como as virtuais, colaborando no seu coidado e mellora, e participar en actividades literarias. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB2.7.1. Usa a biblioteca de aula con certa autonomía, para obter datos e informacións, e colabora no seu coidado e mellora. 	CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.7.2. Identifica o funcionamento da biblioteca de aula, de centro, así como as virtuais e colabora no seu coidado e mellora. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.7.3. Participa en actividades literarias do 	

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia
			centro.	
	<ul style="list-style-type: none"> B2.11. Mantemento adecuado e ampliación da biblioteca persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.8. Ter interese por ter unha biblioteca propia. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB2.8.1. Aмосa interese pola conservación e organización dos seus libros. 	
	<ul style="list-style-type: none"> B2.12. Interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e como medio de comunicación de experiencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.9. Aмосar interese polos textos escritos como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB2.9.1. Aмосa interese pola lectura como fonte de aprendizaxe e medio de comunicación. 	
	<ul style="list-style-type: none"> B2.13. Desenvolvemento da autonomía lectora, da capacidade de elección de temas e de textos e de expresión das preferencias persoais. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.10. Aмосar certa autonomía lectora e capacidade de selección de textos do seu interese, así como ser quen de expresar preferencias. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB2.10.1. Aмосa certa autonomía lectora e capacidade de seleccionar textos do seu interese. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB2.10.2. Expresa, de maneira sinxela, opinións e valoracións sobre as lecturas feitas. 	
BLOQUE 3. COMUNICACIÓN ESCRITA: ESCRIBIR				
. b . e	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Uso, de maneira xeral, das estratexias de planificación, de textualización e revisión como partes do proceso escritor. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Usar, de maneira xeral, as estratexias de planificación, textualización e revisión do texto. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB3.1.1. Planifica a elaboración do texto, antes de comezar a escribir, xerando ideas, seleccionando e estruturando a información. 	CCL CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB3.1.2. Elabora o texto cunha estrutura definida, con coherencia xeral e de xeito creativo. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB3.1.3. Aplica, de forma xeral, os signos de puntuación (punto, coma, punto e coma, dous puntos, puntos suspensivos, signos de exclamación e interrogación). 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB3.1.4. Aplica, de maneira xeral, a norma lingüística: ortografía, acentuación, léxico, morfosintaxe. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB3.1.5. Escribe textos propios seguindo o proceso de planificación, redacción, revisión e elabora borradores. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB3.1.6. Usa o dicionario durante a elaboración de textos. 	

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Composición de textos propios de situacións cotiás de relación social (correspondencia básica, mensaxes curtas, normas de convivencia, avisos, solicitudes, instrucións) de acordo coas características propias destes xéneros. ▪ B3.3. Composición de textos de información e de opinión moi sinxelos, característicos dos medios de comunicación social, sobre acontecementos significativos, con especial incidencia na noticia e nas cartas á dirección do xornal, en situacións reais ou simuladas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Crear textos sinxelos de diferente tipoloxía que permitan narrar, describir e resumir emocións e informacións relacionadas con situacións cotiás e aqueles que sexan característicos dos medios de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.1. Elabora, en diferentes soportes, textos propios da vida cotiá e académica, imitando modelos: cartas e correos electrónicos, mensaxes curtas, normas de convivencia, avisos, instrucións... 	CCL CAA CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.2. Redacta textos sinxelos xornalísticos (noticias) e publicitarios (anuncios e carteis). 	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.3. Elabora diferentes tipos de textos (narrativos, expositivos, descritivos) seguindo un guión establecido. 	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.4. Escribe textos coherentes empregando algúns elementos de cohesión. 	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.2.5. Resume o contido de textos sinxelos propios do ámbito da vida persoal ou familiar ou dos medios de comunicación. 	
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Producción de textos relacionados co ámbito académico para obter, organizar e comunicar información (cuestionarios, resumos, informes sinxelos, descrições, explicacións). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Elaborar textos do ámbito académico para obter, organizar e comunicar información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.3.1. Elabora por escrito textos moi sinxelos do ámbito académico (cuestionarios, resumos, informes sinxelos, descrições, explicacións...) para obter, organizar e comunicar información. 	CCL CAA CD
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Creación de textos sinxelos utilizando a linguaxe verbal e non verbal: carteis publicitarios, anuncios, cómic. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4. Elaborar textos sinxelos que combinen a linguaxe verbal e a non verbal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.4.1. Elabora textos sinxelos que combinen a linguaxe verbal e non verbal: carteis publicitarios, anuncios, cómic. 	
. b . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Uso guiado de programas informáticos de procesamento de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5. Usar, de xeito guiado, programas informáticos de procesamento de texto. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.5.1. Usa, de xeito guiado, programas informáticos de procesamento de texto. 	CCL CD CAA
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Utilización de elementos gráficos e paratextuais, con grao crecente de dificultade, para facilitar a comprensión (ilustracións, subliñados, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Utilizar recursos gráficos e paratextuais que faciliten a comprensión dos textos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LGB3.6.1. Usa recursos sinxelos gráficos e paratextuais (ilustracións, subliñados, gráficos e 	

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
	gráficos, tipografía) e ilustrar o seu contido.		tipografía) para facilitar a comprensión dos textos e ilustrar o seu contido.	
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> B3.8. Interese polo coidado e a presentación dos textos escritos e respecto pola norma ortográfica. B3.9. Valoración da escritura como instrumento de relación social, de obtención e de reelaboración da información e dos coñecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.7. Coidar a presentación dos traballos escritos en calquera soporte e valorar a lingua escrita como medio de comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB3.7.1. Coida a presentación dos textos seguindo as normas básicas de presentación establecidas: marxes, disposición no papel, limpeza, calidade caligráfica, interliñado... en calquera soporte. LGB3.7.2. Valora a lingua escrita como medio de comunicación e como medio de obtención e coñecemento. 	CCL CSC CCL
BLOQUE 4. COÑECEMENTO DA LINGUA				
	<ul style="list-style-type: none"> B4.1. Uso e identificación intuitiva da terminoloxía seguinte nas actividades de produción e interpretación: denominación dos textos traballados; enunciado, palabra e sílaba, xénero e número, determinantes, cuantificadores, tempos verbais (pasado, presente e futuro). 	<ul style="list-style-type: none"> B4.1. Utilizar terminoloxía lingüística e gramatical básica, como apoio á comprensión e á produción de textos, así como aplicar o seu coñecemento no uso da lingua. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.1.1. Sinala a denominación dos textos traballados e recoñece nestes enunciados, palabras e sílabas. LGB4.1.2. Identifica o tempo verbal (presente, pasado e futuro) en formas verbais dadas. LGB4.1.3. Diferencia as sílabas que conforman cada palabra, diferenciando a sílaba tónica das átonas. LGB4.1.4. Identifica nun texto substantivos, adxectivos determinantes e cuantificadores. LGB4.1.5. Sinala o xénero e número de palabras dadas e cámbiao. 	
. b	<ul style="list-style-type: none"> B4.2. Aplicación xeral das normas ortográficas, apreciando o seu valor social. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2. Aplicar, de forma xeral, as normas ortográficas xerais e as de acentuación en particular, apreciando o seu valor social e a necesidade de cingirse a elas. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.2.1. Aplica xeralmente as normas de acentuación. LGB4.2.2. Coñece e utiliza as normas ortográficas básicas, aplicándoas nas súas producións escritas. LGB4.2.3. Valora a importancia do dominio da 	CCL CCEC

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			ortografía para asegurar unha correcta comunicación escrita entre as persoas falantes dunha mesma lingua e para garantir unha adecuada interpretación dos textos escritos.	
. a . b	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Comparación e transformación de enunciados, mediante inserción, supresión, cambio de orde, segmentación e recomposición, para xulgar sobre a gramaticalidade dos resultados e facilitar o desenvolvemento dos conceptos lingüísticos e da metalinguaxe. B4.4. Comparación de estruturas sintácticas elementais para observar a súa equivalencia semántica ou posibles alteracións do significado. B4.5. Inserción e coordinación de oracións como instrumento na mellora da composición escrita. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Utilizar correctamente as regras de puntuación, así como construír correctamente as oracións desde o punto de vista sintáctico, nas producións orais e escritas. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.3.1. Emprega con correccións os signos de puntuación. 	CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB4.3.2. Usa unha sintaxe elemental adecuada nas súas producións. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB4.3.3. Respecta, de xeito xeral, as normas morfosintácticas de colocación do pronome átono. 	
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> B4.6. Exploración das posibilidades do uso de diversos enlaces entre oracións (adición, causa, oposición, contradición...), en relación coa composición de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4. Recoñecer e empregar os conectores básicos. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.4.1. Usa diversos conectores básicos entre oracións: adición, causa, oposición, contradición... 	CCL CSC
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> B4.7. Identificación intuitiva do verbo e os seus complementos, especialmente o suxeito, así como dalgúns papeis semánticos do suxeito. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5. Identificar intuitivamente o suxeito e o predicado, así como o papel semántico do suxeito, para mellorar a comprensión e a produción de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.5.1. Identifica intuitivamente, en oracións sinxelas, o papel semántico do suxeito. 	CCL CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB4.5.2. Sinala intuitivamente o verbo e os seus complementos, especialmente o suxeito, en oracións. 	
	<ul style="list-style-type: none"> B4.8. Uso do dicionario, en papel ou dixital, con certa autonomía. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.6. Usar o dicionario en papel ou dixital, con certa autonomía. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.6.1. Usa, con certa autonomía, o dicionario en papel ou dixital. 	
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> B4.9. Identificación de palabras compostas e derivadas, de sinónimos de antónimos e palabras polisémicas de uso habitual, en relación coa comprensión e coa produción de textos. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.7. Identificar palabras compostas e derivadas, así como sinónimos, antónimos e palabras polisémicas de uso habitual, para comprender e producir textos. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.7.1. Recoñece palabras derivadas e compostas, identificando e formando familias de palabras. 	CCL CSC CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB4.7.2. Recoñece e usa sinónimos, antónimos, palabras polisémicas de uso habitual. 	

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
	<ul style="list-style-type: none"> B4.10. Valoración da lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.8. Valorar a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.8.1. Identifica e valora a lingua galega dentro da realidade plurilingüe e pluricultural de España e de Europa. 	
. d . e	<ul style="list-style-type: none"> B4.11. Comparación entre aspectos das linguas que coñece e/ou está a aprender para mellorar os procesos comunicativos e recoñecer as interferencias. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.9. Establecer relacións elementais entre as diversas linguas que utiliza ou está a aprender o alumnado. para reflexionar sobre como mellorar os seus procesos comunicativos na lingua galega. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB4.9.1. Recoñece, de forma xeral, e evita as interferencias entre as linguas que está a aprender. 	CCL CSC
			<ul style="list-style-type: none"> LGB4.9.2. Identifica diferenzas, regularidades e semellanzas elementais sintácticas, ortográficas, morfolóxicas e léxicas entre todas as linguas que coñece e/ou está a aprender, como punto de apoio para a súa aprendizaxe. 	
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA				
	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. escoita, memorización e reprodución de textos procedentes da literatura popular oral galega (adiviñas, lendas, contos, poemas, cancións, ditos), así como da literatura galega en xeral. B5.2. Valoración e aprecio do texto literario galego (oral ou non) como fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. escoitar, memorizar, reproducir e valorar textos procedentes da literatura popular galega, así como da literatura galega en xeral. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.1.1. escoita, memoriza e reproduce textos procedentes da literatura popular oral galega (adiviñas, lendas, contos, poemas, cancións, ditos) e da literatura galega en xeral. 	
			<ul style="list-style-type: none"> LGB5.1.2. Valora os textos da literatura galega (oral ou non) como fonte de coñecemento da nosa cultura e como recurso de gozo persoal. 	
. b . e . i	<ul style="list-style-type: none"> B5.3. Lectura persoal, silenciosa e en voz alta de obras en galego adecuadas á idade e aos intereses. B5.4. Lectura guiada e expresiva de textos narrativos da literatura infantil, adaptacións breves de obras literarias clásicas e literatura actual en diversos soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Ler textos e obras en galego da literatura infantil, adaptacións breves de obras clásicas e literatura actual, en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.2.1. Le en silencio obras e textos en galego da literatura infantil, adaptacións breves de obras clásicas e literatura actual, en diferentes soportes. 	CCA CCL
			<ul style="list-style-type: none"> LGB5.2.2. Le en voz alta obras e textos en galego da literatura infantil, adaptacións breves de obras clásicas e literatura actual e en diferentes soportes. 	
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> B5.5. Lectura guiada de poemas, de relatos e de obras teatrais sinxelas recoñecendo as características dalgúns modelos. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.3. Identificar o xénero literario ao que pertence uns textos dados. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.3.1. Identifica o xénero literario ao que pertencen uns textos dados: narrativa, poesía e teatro. 	CCL CAA CSIEE

	LINGUA GALEGA E LITERATURA		CURSO	Cuarto
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencia
	<ul style="list-style-type: none"> B5.6. Recreación e composición de poemas e relatos para comunicar sentimentos, emocións, preocupacións, desexos, estados de ánimo ou lembranzas, recoñecendo as características dalgúns modelos. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.4. Recrear e compoñer poemas e relatos a partir de modelos sinxelos. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.4.1. Recrea e compón poemas e relatos, a partir de modelos sinxelos, para comunicar sentimentos, emocións, preocupacións, desexos, estados de ánimo ou lembranzas. 	
	<ul style="list-style-type: none"> B5.7. Dramatización e lectura dramatizada de situacións de textos literarios adaptados á súa idade. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.5. Participar activamente en dramatizacións de situacións e de textos literarios adaptados á súa idade. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.5.1. Participa activamente en dramatizacións de situacións e de textos literarios adaptados á súa idade. 	
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> B5.8. Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada), como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas, e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.6. Valorar a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas, e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.6.1. Valora a literatura en calquera lingua, como vehículo de comunicación, fonte de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas, e como recurso de gozo persoal. 	CCL CSC CCEC
	<ul style="list-style-type: none"> B5.9. Interese por coñecer os modelos narrativos e poéticos que se utilizan noutras culturas. B5.10. Comparación de imaxes, símbolos e mitos facilmente interpretables que noutras culturas serven para entender o mundo e axudan a coñecer outras maneiras de relacións sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.7. Amosar interese, respecto e tolerancia ante as diferenzas persoais, sociais e culturais. 	<ul style="list-style-type: none"> LGB5.7.1. Aмосa curiosidade por coñecer outros costumes e formas de relación social, respectando e valorando a diversidade cultural. 	

ADAPTACIÓN DO TEMARIO DURANTE A PRIMEIRA AVALIACIÓN

Durante as primeiras semanas da primeira avaliación deste curso escolar farase un repaso do currículo do ano anterior priorizando os contidos da terceira avaliación xa que aínda persiste o retraso do confinamento.

INFORMACIÓN E PUBLICIDADE:

No caso de que fora necesario suspender as clases presenciais, as principais canles de contacto co alumnado e as familias serán:

- Correo electrónico.
- Plataforma Edixgal.
- Aula virtual.

- Comunicación estreita a través do titor/a.

Na Páxina web do centro atoparase toda a información de interese.

5. 2. Área de Ciencias da natureza

Os coñecementos científicos intégranse no currículo da educación primaria para proporcionar ao alumnado as bases dunha formación científica e tecnolóxica que contribúa a desenvolver as competencias necesarias para comprender a realidade, desenvolverse na vida cotiá e interactuar co seu medio natural. O coñecemento competencial integra un coñecemento de base conceptual (saber dicir), un coñecemento relativo ás destrezas (saber *facer*) e un *coñecemento con grande influencia social e cultural e que implica un conxunto de valores e actitudes* (saber ser). As competencias clave non se adquiren nun determinado momento e permanecen inalterables, senón que implican un proceso de desenvolvemento mediante o cal os individuos van adquirindo maiores niveis de desempeño no seu uso.

O argumento sinalado, que fala dun proceso, deberá permitir a aproximación ao método científico e ao uso das tecnoloxías de maneira secuenciada. Ao ingresar en educación primaria, o período evolutivo fala dun pensamento intuitivo, global e concreto: o alumnado non está suxeito a unha previa análise ou dedución lóxica, senón que a súa expresividade nace da intuición ou da percepción sensorial; así inicia o ensino primario cun conxunto de ideas, representacións, coñecementos, habilidades, destrezas e disposicións emocionais e afectivas relacionadas co contorno, que estrutura en forma de esquemas xunto a teorías ou hipóteses que lle permiten dar resposta a todo o que sucede ao seu redor.

A interpretación, comprensión, explicación e expresión da realidade non son habilidades autónomas dunha determinada área. Precisan da confluencia de todas as áreas de coñecemento, favorecendo unha visión interdisciplinaria na que cada equipo docente e cada mestra ou mestre deseñará, implementará e avaliará tarefas integradas contextualizadas nas que o alumnado se implique nun proceso que o leve acadar un produto que satisfaga as competencias que se sinalan, para cada particularidade.

O currículo da área está formulado partindo do desenvolvemento cognitivo e emocional no que se atopa o alumnado desta etapa, da concreción do seu pensamento, das súas posibilidades cognitivas, do seu interese por aprender e relacionarse cos seus iguais e co contorno e da súa andaina cara a un pensamento máis abstracto ao final da etapa.

Todos os aspectos da área de Ciencias da natureza son concibidos como ámbitos de aprendizaxe desde os cales se pode facer fincapé na comprensión da realidade e no desenvolvemento de actitudes críticas. Preténdese que os alumnos e as alumnas desenvolvan as súas habilidades cognitivas de observar, comparar, ordenar, clasificar, inferir, transferir, representar, avaliar...

A adquisición de conceptos científicos non debe ser o único propósito da área senón que tamén debe lograr introducir o valor funcional da ciencia para que o alumnado sexa quen de explicar fenómenos cotiáns proporcionándolles as ferramentas para explorar a realidade natural de forma obxectiva, rigorosa e comprobada. Debe fomentar a curiosidade sobre fenómenos novos ou problemas inesperados, a necesidade de respectar o medio ambiente, o espírito de iniciativa e tenacidade, a confianza en si mesmo/a, a necesidade de coidar do seu propio corpo, o pensamento crítico que non se contenta cunha actitude pasiva, a flexibilidade intelectual, o rigor metodolóxico e permitirlles pensar e desenvolver o seu pensamento de forma independente así como respectar a opinión dos e das demais e iniciarse na argumentación e no debate de ideas.

Os contidos están organizados en 5 bloques que, dada a súa interrelación, non deben ser traballados de forma illada senón integrada. O tratamento dos seus conceptos debe permitir ao alumnado avanzar na adquisición de ideas do coñecemento científico e na súa estruturación e organización, de forma coherente e articulada. Por outra banda, os contidos procedementais, relacionados co “saber facer”

teórico e práctico, han de permitir ao alumnado iniciarse en coñecer e empregar algunhas das estratexias e técnicas habituais na actividade científica, tales como a observación, a identificación e análise de problemas, a recollida, a organización e o tratamento de datos, a emisión de hipóteses, o deseño e desenvolvemento da experimentación, a busca de solucións e o emprego de fontes de información, incluíndo as proporcionadas polos medios tecnolóxicos actuais e a comunicación dos resultados obtidos. Para o desenvolvemento de actitudes e valores, os contidos seleccionados han de promover a curiosidade, o interese, o respecto por si mesmo/a, polos demais, pola natureza e cara ao traballo propio das ciencias experimentais, así como unha actitude de colaboración no traballo en grupo.

O bloque 1: Iniciación á actividade científica, oriéntase basicamente aos coñecementos necesarios para a planificación, realización e posterior comunicación dos resultados de tarefas integradas, proxectos, experimentacións ou pequenas investigacións. Integra así coñecementos conceptuais, procedementais e actitudinais necesarios para o desenvolvemento dos catro bloques restantes tendo, polo tanto, carácter fundamental e transversal para o desenvolvemento da área.

O bloque 2: O ser humano e a saúde, integra coñecementos, habilidades e destrezas encamiñados ao coñecemento do propio corpo e das interaccións deste cos demais seres humanos e co medio, á prevención de condutas de risco e a desenvolver e fortalecer comportamentos responsables e estilos de vida saudables. Recolle tamén o coñecemento de si mesmo/a para valorarse como diferente, respectar a diversidade e para facilitar o equilibrio emocional.

O bloque 3: Os seres vivos, oriéntase fundamentalmente ao coñecemento, respecto e aprecio das plantas e dos animais, á iniciación aos outros reinos e ao interese por conservar a biodiversidade.

O bloque 4: Materia e enerxía, inclúe contidos relacionados coas propiedades dos materiais e as diferentes formas de enerxía, as consecuencias medioambientais do seu uso, así como a experimentación de fenómenos físicos e químicos sinxelos.

O bloque 5: A tecnoloxía, aparellos e máquinas, inclúe basicamente contidos relacionados coas máquinas e cos aparellos de uso cotián, a enerxía que empregan e os avances científicos e tecnolóxicos que inflúen nas condicións de vida actual.

Por último, establécense as seguintes orientacións metodolóxicas:

- Os contidos da área de Ciencias da natureza están interrelacionados cos doutras áreas polo que se potenciará un enfoque globalizador e interdisciplinario que teña en conta a transversalidade da aprendizaxe baseada en competencias. Resulta imprescindible unha estreita colaboración entre os docentes no desenvolvemento curricular e na transmisión de información sobre a aprendizaxe dos alumnos e das alumnas, así como cambios nas prácticas de traballo e nos métodos de ensinanza.
- Os contidos conceptuais, procedementais e actitudinais deben ser traballados na aula arredor da realización de tarefas integradas que faciliten a contextualización de aprendizaxes, proxectos, pequenas investigacións no medio, actividades de experimentación, resolución de problemas concretos, realización de debates sobre temas de actualidade (medioambientais, de saúde, de consumo...), onde o alumnado avance no desempeño das competencias clave ao longo da etapa, elixindo en cada caso a metodoloxía axeitada en función das necesidades.
- As estruturas de aprendizaxe cooperativa posibilitarán a resolución conxunta de tarefas, proxectos e investigacións, fomentarán hábitos de traballo en equipo, a resolución pacífica de conflitos e potenciarán unha axeitada atención á diversidade.
- Resulta recomendable a aplicación de diferentes técnicas para a avaliación do desempeño do alumnado como, por exemplo, o portfolio, as rúbricas, os mapas mentais, diarios, debates, probas específicas, resolución de problemas...
- Debe potenciarse a variedade de materiais e recursos, considerando especialmente a integración das tecnoloxías da información e da comunicación no proceso de ensino-aprendizaxe.

- No currículo establécense os estándares de aprendizaxe avaliábeis que permitirán definir os resultados das aprendizaxes e que concretan mediante accións o que o alumnado debe saber e saber facer na área de Ciencias da natureza. Estes estándares están graduados e secuenciados ao longo da etapa e, una vez finalizada esta, deberán estar acadados e consolidados.

	CIENCIAS DA NATUREZA		CURSO	CUAR
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competenci
BLOQUE 1. INICIACIÓN Á ACTIVIDADE CIENTÍFICA				
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Realización de proxectos, pequenas investigacións e presentación de resultados. ▪ B1.2. Interese por coidar a presentación dos traballos en soporte dixital ou papel. ▪ B1.3. Uso das TIC de xeito cada vez máis autónomo para a busca de información e para a súa comunicación, empregando a nivel básico o tratamento de textos (titulación, formato, arquivo e recuperación dun texto, cambios, substitucións e impresión). ▪ B1.4. Seguimento dunha secuencia dada para atopar unha información en internet e noutros soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Realizar un proxecto para a obtención dun produto como resultado dun problema formulado, elaborar con autonomía documentación sobre o proceso e presentala en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.1.1. Busca, selecciona e organiza a información importante, obtén conclusións e comunica o resultado de forma oral e escrita. ▪ CNB1.1.2. Presenta os traballos, en soporte dixital ou papel, de maneira ordenada, clara e limpa. ▪ CNB1.1.3. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas e ten iniciativa na toma de decisións. ▪ CNB1.1.4. Consulta e utiliza documentos escritos, imaxes e gráficos. ▪ CNB1.1.5. Reflexiona sobre o traballo realizado, saca conclusións sobre como traballa e aprende e elabora estratexias para seguir aprendendo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CD ▪ CAA ▪ CMCCT
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.5. Iniciación á actividade científica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Establecer conxecturas de sucesos ou problemas que ocorren no seu contorno por medio da observación e obter unha información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.2.1. Establece conxecturas de sucesos ou problemas do seu contorno, empregando medios propios da observación para obter unha información. ▪ CNB1.2.2. Emprega axeitadamente o vocabulario que corresponde a cada un dos bloques de contidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSIEE ▪ CMCCT ▪ CCL
. d . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.6. O traballo cooperativo. ▪ B1.7. Técnicas traballo. Recursos e técnicas de traballo individual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Traballar de forma cooperativa apreciando o coidado pola seguridade propia e a dos seus compañeiros/as, coidando as 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB1.3.1. Utiliza estratexias para traballar de forma individual e en equipo amosando habilidades para a resolución pacífica de conflitos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC

	CIENCIAS DA NATUREZA		CURSO	CUAR
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competenci
	<ul style="list-style-type: none"> B1.8. Hábitos de traballo, esforzo e responsabilidade. 	ferramentas e facendo un uso axeitado dos materiais.		<ul style="list-style-type: none"> CSIEE
BLOQUE 2. O SER HUMANO E A SAÚDE				
	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. O corpo humano e o seu funcionamento. B2.2. As funcións vitais. Importancia dos sentidos en relación co medio. Descrición do seu papel e formas para o seu coidado habitual. B2.3. Recoñecemento dos cambios físicos e persoais nas diferentes etapas da vida das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.1. Coñecer a morfoloxía externa do propio corpo e os órganos máis importantes para o seu funcionamento. 	<ul style="list-style-type: none"> CNB2.1.1. Localiza os principais órganos vitais e entende a súa importancia no funcionamento do organismo. CNB2.1.2. Recoñece a importancia dos sentidos para a relación co medio e as formas de coidalos. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CMCCT CCL
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> B2.4. Saúde e enfermidade. B2.5. Hábitos saudables: alimentación, hixiene, exercicio físico e descanso. B2.6. Actitude crítica ante prácticas e mensaxes que non favorecen o correcto desenvolvemento da saúde. B2.7. Factores que producen as enfermidades máis habituais: carie, obesidade, gripe, catarros... B2.8. Coñecemento de si mesmo/a e dos e das demais: emocións e sentimentos propios e alleos. Valoración das súas habilidades persoais. B2.9. A relación cos demais. Toma de decisións. B2.10. A igualdade entre homes e mulleres. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.2 Identificar e explicar as consecuencias para a saúde e o desenvolvemento persoal de determinados hábitos de alimentación, hixiene, exercicio físico e descanso. 	<ul style="list-style-type: none"> CNB2.2.1. Identifica e adopta hábitos de hixiene, de descanso e de alimentación sa e diferencia prácticas e mensaxes que son contraproducentes para a saúde. CNB2.2.2 Identifica e valora as súas habilidades persoais. CNB2.2.3. Recoñece algúns factores que producen as enfermidades máis habituais (carie, catarros, gripe, obesidade) e aplica actuacións para á súa prevención. CNB2.2.4. Planifica, de forma autónoma e creativa, actividades de ocio e tempo libre, individuais e en grupo. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CSC CSC CSIEE CAA CSC
. a . b	<ul style="list-style-type: none"> B2.11. Clasificación dos alimentos en función dos nutrientes principais. B2.12. Identificación de sistemas de conservación alimentaria. B2.13. Pirámide alimentaria. B2.14. Análise de dietas equilibradas. 	<ul style="list-style-type: none"> B2.3. Diseñar un menú equilibrado para a súa idade. 	<ul style="list-style-type: none"> CNB2.3.1. Clasifica e diferencia alimentos en función dos nutrientes principais. CNB2.3.2. Identifica sistemas de conservación alimentaria. CNB2.3.3. Analiza dietas e elabora un menú equilibrado na escola. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CMCCT CMCCT
BLOQUE 3. OS SERES VIVOS				
. d . e	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Diferenza entre seres vivos e inertes. B3.2. Identificación de animais e de plantas como seres vivos. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.1. Identificar e clasificar, con criterios científicos, animais, plantas e rochas do seu contorno próximo, recoñecendo as súas características principais, buscando información en 	<ul style="list-style-type: none"> CNB3.1.1. Observa, identifica e recoñece as características básicas e clasifica animais vertebrados e invertebrados do seu contorno, con criterio científico. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT

	CIENCIAS DA NATUREZA		CURSO	CUAR
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competenci
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3. Identificación e clasificación de rochas a partir de características observables. ▪ B3.4. Clasificación de animais vertebrados e invertebrados a partir de características observables. ▪ B3.5 Clasificación das plantas (herbas, arbustos e árbores) a partir de características observables. ▪ B3.6 Utilización guiada de claves e de guías de animais e plantas para a clasificación e identificación dalgunhas especies existentes en Galicia. ▪ B3.7. Identificación de cambios observables que se producen nos seres no contorno. ▪ B3.8. Valoración da biodiversidade e interese pola súa conservación. 	fontes variadas.	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.1.2. Observa, identifica e reconece as características básicas e clasifica plantas do seu contorno, con criterio científico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.1.3. Utiliza claves e guías para a clasificación científica de animais e plantas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.1.4. Identifica hábitats de seres vivos e elabora un protocolo para respectar a biodiversidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
. b . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.9. Planificación, observación e comparación das diversas maneiras en que os seres vivos realizan as funcións vitais utilizando instrumentos apropiados e medios audiovisuais e tecnolóxicos da maneira máis precisa e rigorosa posible. Comunicación dos resultados, empregando distintos soportes textuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2. Planificar, observar e comparar, empregando os instrumentos e o material necesarios e rexistrar de forma cooperativa, algún proceso asociado ao ciclo vital dun ser vivo contrastando os rexistros propios e os dos compañeiros con información doutras fontes. Comunicar de xeito oral e escrito os resultados, empregando soportes textuais variados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.2.1. Coñece e explica as funcións de relación, reprodución e alimentación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB3.2.2. Planifica, observa, compara, rexistra e comunica, empregando soportes textuais variados, os resultados da observación do ciclo vital previamente planificado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSIEE ▪ CD
BLOQUE 4. MATERIA E ENERXÍA				
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. O sol e a auga como fontes de enerxía. ▪ B4.2. Características e propiedades do aire e actuacións necesarias para evitar a súa contaminación. ▪ B4.3 Valoración da importancia da boa calidade da auga e do aire para a nosa saúde e o mantemento da vida. ▪ B4.4. Intervención da enerxía na vida cotiá. ▪ B4.5. Uso responsable dos recursos naturais do planeta. Aforro enerxético. ▪ B4.6. A produción de residuos, a contaminación e o impacto ambiental. ▪ B4.7. Desenvolvemento de actitudes individuais e colectivas fronte a 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1. Identificar, a partir de exemplos da vida cotiá, usos dos recursos naturais e consecuencias do seu uso inadecuado facendo fincapé no aforro enerxético e no impacto medioambiental. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.1.1. Identifica e coñece a intervención da enerxía nos cambios da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.1.2. Explica algunhas características e propiedades do aire e as actuacións necesarias para evitar a súa contaminación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC
. a . b . e			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CNB4.1.3. Elabora protocolos para mellorar os problemas medioambientais da súa contorna. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC

	CIENCIAS DA NATUREZA		CURSO	CUAR
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competenci
	determinados problemas mediambientais.			
	<ul style="list-style-type: none"> B4.8. Realización de experiencias sinxelas sobre o comportamento dos corpos (lupas, espellos, auga e prismas) diante da luz. B4.9. Identificación de forzas coñecidas que fan que os obxectos se movan ou deformen. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2. Realizar experiencias sinxelas e pequenas investigacións para recoñecer os cambios de certos corpos diante da luz e os efectos de forzas coñecidas no movemento dos corpos. 	<ul style="list-style-type: none"> CNB4.2.1. Investiga e explica o comportamento de certos corpos diante da luz. CNB4.2.2. Identifica forzas coñecidas que fan que os obxectos se movan ou se deformen a través de experiencias ou pequenas investigacións. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL CMCCT
	<ul style="list-style-type: none"> B4.10. Realización de experiencias con mesturas. B4.11. Identificación de compoñentes e preparación dunha mestura. B4.12. Procedementos de separación. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Realizar experiencias con mesturas sinxelas de substancias relacionadas coa vida doméstica e do contorno e achegar conclusións sobre os resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> CNB4.3.1. Compara densidades de diferentes substancias de uso cotián con respecto á auga e presenta conclusións en diferentes soportes. CNB4.3.2. Identifica e prepara algunhas mesturas de uso doméstico. CNB4.3.3. Separa compoñentes dalgunhas mesturas de uso cotián presentando conclusións sobre os resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CMCCT CMCCT
. b . e . d				
BLOQUE 5. A TECNOLOXÍA, OBXECTOS E MÁQUINAS				
	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Identificación da enerxía que fai funcionar as máquinas de uso cotián e doméstico e algúns operadores mecánicos (eixe, roda, polea, plano inclinado, engrenaxe, freo, panca, manivela etc.). B5.2. Importancia da ciencia e da tecnoloxía para mellorar as condicións de vida e de traballo. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Manipular e observar o funcionamento de aparellos e máquinas sinxelas simples e das complexas máis habituais e o seu uso na vida cotián. 	<ul style="list-style-type: none"> CNB5.1.1. Manipula e identifica algunhas máquinas e aparellos sinxelos e habituais na vida cotiá, analizando o seu funcionamento. CNB5.1.2. Coñece a enerxía que empregan as máquinas de uso habitual e explica a importancia da ciencia e a tecnoloxía na vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CSC CSIEE CMCCT CCL
	<ul style="list-style-type: none"> B5.3. Planificación e realización dalgún obxecto ou máquina de construción sinxela. B5.4. Manexo de ferramentas, aparellos e máquinas de uso doméstico, superando estereotipos sexistas. B5.5 Prevención de riscos no emprego de máquinas de uso cotián. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Planificar e realizar a construción de forma cooperativa dalgún obxecto ou máquina sinxela para a resolución dun problema formulado e presentar os resultados en diferentes soportes. 	<ul style="list-style-type: none"> CNB5.2.1. Identifica e describe oficios en función dos materiais, das ferramentas e das máquinas que empregan. CNB5.2.2. Aplica os coñecementos ao deseño e á construción dalgún obxecto ou aparello sinxelo, empregando operacións matemáticas no cálculo previo, así como as tecnolóxicas: unir, cortar, pegar... 	<ul style="list-style-type: none"> CMCCT CCL CSC CMCCT CAA CCEC CD CSIEE
. b . d . e . o				

5.3 ÁREA DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA

Se ben os seres humanos nos comunicamos a través de diferentes medios e sistemas (o corpo, os xestos, os signos, os símbolos, etc.), o medio máis universal de comunicación é, sen dúbida, a linguaxe oral, que permite recibir e transmitir información, asegurando a comunicación (comprensión e expresión), a representación, a orientación e a autorregulación do pensamento e a acción.

De acordo con esta concepción funcional da lingua, a acción educativa na etapa de Educación Primaria ha de radicar en conseguir que o alumno e a alumna dominen as catro destrezas básicas da lingua: escoitar, falar, ler e escribir.

Por iso, dedícase especial atención á comprensión e expresión oral e escrita, particularmente ao desenvolvemento do proceso de aprendizaxe da lecto-escritura, como reforzo e consolidación da aprendizaxe no primeiro ciclo. Non podemos esquecer que o coñecemento da lingua e as súas destrezas básicas están presentes ao longo de toda a vida académica e persoal do alumno e da alumna.

Así, o noso Proxecto pretende consolidar e desenvolver a aprendizaxe da lingua oral e escrita a través de:

- A narración e descrición das experiencias e situacións anecdóticas.
- A precisión na utilización do vocabulario, a elaboración de frases e a definición de conceptos.
- A congruencia do discurso co contido.
- O correcto manexo das normas da linguaxe.
- A diferenciación dos feitos e fenómenos reais dos imaxinarios.
- A reflexión sobre a importancia que ten o uso de forma correcta, apropiada e coherente da linguaxe na vida do home.
- O inicio e desenvolvemento do gusto pola literatura.
- _ Vocabulario relacionado co entorno do ríos, os muíños e a fauna.

5.3.1 COMPETENCIAS BÁSICAS NO PROXECTO DA ÁREA DE LINGUA CASTELÁ E LITERATURA.

O ensino da área de Lingua castelá e literatura ao longo da educación primaria ten como obxectivo o desenvolvemento da competencia comunicativa lingüística do alumnado. Esta debe achegar durante toda a etapa as ferramentas e os coñecementos necesarios para que os nenos e as nenas poidan desenvolverse satisfactoriamente nos ámbitos privado e público, relacionados coas interaccións individuais e sociais cotiás propias da súa idade.

A lingua apréndese, non para falar, ler ou escribir sobre a lingua, senón para falar, ler e escribir sobre emocións,

afectos, aventuras, sobre o mundo. Ademais, a lingua é o medio das relacións interpersoais e a porta de acceso ao coñecemento. Neste marco, o profesorado de lingua debe guiar o alumnado para facelo usuario consciente do potente instrumento que é a lingua, a competencia en comunicación lingüística, para comprender, crear e/ou transformar o seu mundo; utilizar a potencia do manexo efectivo da lingua para unha comunicación eficaz, e lograr un avance substancial no desenvolvemento das súas posibilidades.

Nesta concepción da lingua como instrumento para a transmisión de información e ferramenta para operar co coñecemento, debe situarse o ensino da Literatura. Transmisora de cultura e tamén liberadora, a Literatura incita á fantasía, á evocación de mundos posibles, á creación e á reflexión crítica. E vai de par coa lingua que achega aspectos metalingüísticos e instrumentais fundamentais para acceder aos textos literarios e para crealos. Así, a aprendizaxe da literatura debe constituír tanto un instrumento de aprendizaxe como unha fonte de gozo e de creatividade.

En consecuencia co anterior, o currículo da área de Lingua castelá e literatura organízase en bloques que responden á educación literaria, ás actividades lingüísticas ou destrezas esenciais para a comunicación oral e escrita, e ao coñecemento metalingüístico.

O Bloque 1 *Comunicación oral: escoitar e falar* establece as habilidades necesarias para que os nenos e nenas comuniquen con precisión as súas propias ideas e axusten o propio discurso, cada vez máis elaborado segundo se avanza na etapa, ás distintas situacións de comunicación. Ademais, aborda aspectos esenciais da interacción social como a escoita atenta e o respecto das ideas dos e das demais.

Está pois centrado na xestión das relacións sociais a través do diálogo e na planificación e exposición dos discursos orais.

Este bloque inclúe, ademais, os elementos non verbais como parte integrante do proceso comunicativo, xa que en moitas ocasións actúan como reguladores do proceso de comunicación, contribuíndo a ampliar, modificar ou reducir o significado da mensaxe.

Os Bloques 2 e 3 *Comunicación escrita: ler e escribir* deben fomentar o achegamento, en contextos persoais, académicos e sociais á comprensión e produción de textos de diferente tipoloxía, atendendo tanto a forma da mensaxe (descritivos, narrativos, dialogados, expositivos e argumentativos) como a intención comunicativa (informativos, literarios, prescritivos e persuasivos)

Comprender un texto implica poñer en marcha unha serie de estratexias de lectura que deben practicarse na aula e proxectarse en todas as esferas da vida e en calquera finalidade de lectura: ler para obter información, ler para aprender ou ler por pracer.

Pola súa parte, o bloque sobre a escritura pretende a aprendizaxe desta como un procedemento estruturado en tres fases: planificación do escrito, redacción, e revisión de borradores antes de producir o texto definitivo. Así, a ensinanza da escrita non se debe centrar no produto final, elaborado de forma individual ou en grupo, senón en todo ao proceso de escritura. Do mesmo modo, a avaliación está ligada a todo o desenvolvemento do texto escrito, no que, ademais, a revisión en grupo como práctica habitual contribuirá a favorecer a aprendizaxe autónoma.

O Bloque 4 *Coñecemento da lingua* responde á necesidade de suscitar a aprendizaxe progresiva metalingüística para apropiarse do léxico e das regras gramaticais e ortográficas imprescindibles para o uso adecuado da lingua, é dicir, falar, ler e escribir correctamente. Debe ser unha aprendizaxe fundamentalmente funcional e significativa, integrada no proceso de lectura e escritura.

O Bloque 5 *Educación Literaria* pretende implicar aos alumnos e alumnas nun proceso de formación lectora que continúe ao longo de toda a súa vida. A reflexión literaria a través da lectura, comprensión e interpretación de textos significativos favorece o coñecemento das posibilidades expresivas da lingua, desenvolve a capacidade crítica e creativa do alumnado, dálle acceso ao coñecemento doutras épocas e culturas e enfróntao a situacións que enriquecen a súa experiencia do mundo e favorecen o coñecemento do mesmo. Os nenos e nenas deben ir adquirindo, coa guía do persoal docente, os recursos persoais propios dunha persoa lectora activa. Do mesmo xeito, foméntase a produción de textos persoais con intención literaria a través de proposta de tarefas lúdicas e creativas.

O currículo deste século non pode deixar de lado as tecnoloxías da información e da comunicación (TIC). Toda a súa potencialidade en relación co desenvolvemento das habilidades lingüístico-comunicativas debe aproveitarse nas aulas para favorecer interactivamente tanto a aprendizaxe de linguas e o desenvolvemento das competencias básicas do alumnado como a propia aprendizaxe do uso destas tecnoloxías.

A organización do currículo en bloques e a secuencia destes non indican xerarquía nas aprendizaxes dentro do

aula, ben ao contrario, estas deben ser abordadas desde enfoques comunicativos e, na medida do posible, globalizadores e interdisciplinares, que teñan en conta a transversalidade da aprendizaxe baseada en competencias. Os métodos utilizados deben enfocarse á posibilitar a realización de tarefas que o alumnado deba resolver facendo uso axeitado dos distintos tipos de coñecementos, destrezas, actitudes e valores. O traballo por proxectos resulta especialmente relevante para a aprendizaxe por competencias pois permite aplicar a contextos da vida real ou verosímiles as aprendizaxes realizadas, e motiva para aprender máis ao xerar nos nenos e nenas a curiosidade e a necesidade de adquirir novos coñecementos, destrezas, actitudes e valores na resolución do proxecto.

A integración das TIC debe ir acompañada dun cambio metodolóxico que oriente a aprendizaxe da lingua cara á mellora dos usos comunicativos, desterrando das aulas prácticas rutineiras centradas na análise e descrición de unidades lingüísticas descontextualizadas. Para iso, o uso das TIC nas actividades de ensino-aprendizaxe debe darse sempre no marco de proxectos de comunicación, inscritos en situacións reais, que teñan sentido para o alumnado e cuxa finalidade sexa a produción e a comprensión de textos reais tanto de carácter oral como escrito. Así mesmo, nas decisións metodolóxicas deben terse en conta a atención á diversidade e a consideración dos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe do alumnado, mediante prácticas de traballo individual e cooperativo que posibiliten a resolución conxunta das tarefas, e potencien a inclusión do alumnado

En canto á avaliación, é recomendable a utilización de diferentes técnicas como, por exemplo, o portfolio, as rúbricas, mapas conceptuais, debates, solución de problemas contextualizados, ademais das probas específicas.

A implicación das familias non proceso de ensino-aprendizaxe é un factor a potenciar, xa que o proceso de ensino-aprendizaxe competencial dáse tanto desde os ámbitos formais coma nos informais e non formais. A súa colaboración redundará positivamente no rendemento e nos resultados académicos do alumnado.

Finalmente, a situación de sociedade multilingüe na que vivimos solicita un enfoque metodolóxico de carácter plurilingüe que potencie o desenvolvemento comunicativo dos nenos e nenas nas linguas que vaian adquirindo ao longo da súa vida, con independencia da diferenza de fins e niveis de dominio con que as utilicen. Isto implica un tratamento integrado das linguas que o alumnado está a aprender na escola. No caso das áreas de Lingua castelá e literatura e de Lingua galega e literatura, os currículos presentan certos contidos similares, e unha distribución igualmente similar en cada un dos cursos que conforman a educación primaria. Evidentemente, cada lingua ten as súas características propias, que requiren dun tratamento e traballo específico, pero hai determinados aspectos do currículo que, pola afinidade ou similitude que presentan en ambas as áreas, precisan ben ser abordados de maneira parella, ben ser presentados só nunha lingua pero traballados e practicados en cada unha delas. Así pois, o profesorado implicado no proceso de ensino-aprendizaxe da Lingua castelá e literatura e de Lingua galega e literatura, en cada curso da educación primaria, deberá organizar o seu labor para evitar a repetición de contidos naqueles aspectos comúns á aprendizaxe de calquera lingua, como son as estratexias de lectura, ou o proceso de escritura, a tipoloxía textual ou a definición de termos lingüísticos.

En consonancia co anterior, é preciso que o profesorado utilice a mesma terminoloxía nas dúas linguas para non dificultar innecesariamente o proceso de aprendizaxe do alumnado.

Ademais, no centro teñen presenza lingua(s) estranxeira(s) que tamén son abordadas na aula desde un enfoque comunicativo e intercultural, pois o coñecemento dos valores e as crenzas compartidas por grupos sociais doutros países resulta esencial para a comunicación nesta sociedade globalizada. Así, para o tratamento integrado de linguas é preciso que, igual que acontece non caso das dúas linguas cooficiais, haxa unha coordinación entre o profesorado destas e o de lingua estranxeira, para evitar a repetición de contidos na liña das que se mencionaron para as linguas ambientais, e para unificar a terminoloxía. Pois, non se pode esquecer que o achegamento do alumnado á lingua estranxeira prodúcese, na maior parte dos casos, partindo das linguas próximas, a materna e a(s) ambiental(is).

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.11. Utilización de material multimedia educativo e outros recursos didácticos ao seu alcance e propios da súa idade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Utilizar programas educativos dixitais e outros recursos didácticos ao seu alcance e propios da súa idade para realizar tarefas e avanzar na aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.5.1. Utiliza distintos programas educativos dixitais e outros recursos didácticos ao seu alcance e propios da súa idade como apoio e reforzo da aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.12. Valoración da diversidade da lingua na nosa comunidade autónoma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6. Valorar a variedade lingüística de España e do español como fonte de enriquecemento cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.6.1. Valora a variedade lingüística de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.13. Identificación das similitudes e diferenzas entre as linguas que coñece para mellorar na súa aprendizaxe e lograr unha competencia comunicativa integrada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7. Comparar aspectos básicos das linguas que coñece para mellorar na súa aprendizaxe e lograr unha competencia integrada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.7.1. Compara aspectos (gráficos, sintácticos e léxicos) das linguas que coñece. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
BLOQUE 5. EDUCACIÓN LITERARIA				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Valoración dos textos literarios como vehículo de comunicación e como fonte de coñecemento doutros mundos, tempos e culturas e como gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.1. Valorar os textos literarios e utilizar a lectura como fonte de lecer e información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB 5.1.1. Valora de forma global, as características fundamentais de textos literarios narrativos, poéticos e dramáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Lectura guiada de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual. ▪ B5.3. Lectura comentada de poemas, relatos e obras teatrais. ▪ B5.4. Identificación de recursos literarios ▪ B5.5. Distinción entre conto e lenda. Coñecemento de lendas españolas e doutros países. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.2. Integrar a lectura expresiva e a comprensión e interpretación de textos literarios narrativos, líricos e dramáticos na práctica escolar e recoñecer e interpretar algúns recursos básicos da linguaxe literaria e diferenza das principais convencións formais dos xéneros. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB 5.2.1. Realiza lecturas guiadas e comentadas de textos narrativos de tradición oral, literatura infantil, adaptacións de obras clásicas e literatura actual. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB 5.2.2. Interpreta, intuitivamente, a linguaxe figurada en textos literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Identificación de recursos literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.3. Coñecer e valorar os recursos literarios da tradición oral: poemas, cancións, contos, refráns e adiviñas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB 5.3.1. Distingue algúns recursos retóricos básicos propios dos poemas 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB 5.3.1. Utiliza, de xeito guiado, comparacións, aumentativos, diminutivos e sinónimos en textos literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Creación de textos literarios en prosa ou en verso, valorando o sentido estético e a creatividade: contos, poemas, adiviñas, cancións e teatro. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.4. Producir a partir de modelos dados textos literarios en prosa ou en verso, con sentido estético e creatividade: contos, poemas, adiviñas, cancións e fragmentos teatrais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB 5.4.1. Crea, con axuda, sinxelos textos literarios (contos, poemas, cancións e sinxelas obras teatrais) a partir de pautas ou modelos dados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CSIEE ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Comprensión, memorización e recitado de poemas co ritmo, entoación e dicción adecuados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.5. Reproducir textos literarios breves e sinxelos e adaptados á idade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB 5.5.1. Memoriza e reproduce sinxelos textos orais adecuados á súa idade: contos, 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.11. Utilización de material multimedia educativo e outros recursos didácticos ao seu alcance e propios da súa idade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5. Utilizar programas educativos dixitais e outros recursos didácticos ao seu alcance e propios da súa idade para realizar tarefas e avanzar na aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.5.1. Utiliza distintos programas educativos dixitais e outros recursos didácticos ao seu alcance e propios da súa idade como apoio e reforzo da aprendizaxe. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.12. Valoración da diversidade da lingua na nosa comunidade autónoma. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6. Valorar a variedade lingüística de España e do español como fonte de enriquecemento cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB4.6.1. Valora a variedade lingüística de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			poemas, cancións.	
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ j 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.8. Dramatización e lectura dramatizada de textos literarios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.6. Participar con interese en dramatizacións de textos literarios adaptados á idade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB 5.6.1. Realiza dramatizacións individualmente e en grupo de textos literarios axeitados á súa idade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.9. Valoración da literatura en calquera lingua (maioritaria, minoritaria ou minorizada) como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B5.7. Valorar a literatura en calquera lingua, especialmente en lingua galega, como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ LCB 5.7.1. Valora a literatura en calquera lingua, especialmente en lingua galega, como vehículo de comunicación e como recurso de gozo persoal. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC ▪ CCEC

5.4. ÁREA DE MATEMÁTICAS

As matemáticas son un conxunto de saberes asociados aos números e ás formas, que permiten a análise de distintas situacións reais. Identifícanse coa dedución, a indución, a estimación, a aproximación, a probabilidade, a precisión, o rigor, a seguridade etc. e axúdannos a enfrontarnos a situacións abertas, sen solución única e pechada. Son unha agrupación de ideas e formas que nos permiten analizar os fenómenos e as situacións que se presentan na realidade para obter informacións e conclusións que non estaban explícitas e actuar, preguntármonos, obter modelos e identificar relacións e estruturas, de modo que levan consigo, sobre todo, encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas e non só utilizar cantidades e formas xeométricas.

Na educación primaria é fundamental o rol do persoal docente, pois debe ser capaz de deseñar tarefas ou situacións de aprendizaxe que posibiliten a aplicación dos coñecementos en situacións contextualizadas. Debe orientar a construción individual e colectiva de coñecementos matemáticos que ensinen aos nenos e nenas a desenvolver as súas aprendizaxes e que os e as animen a ter as súas propias opinións confrontándoas criticamente con outras fontes de información para melloralas. Búscase alcanzar unha eficaz alfabetización numérica, entendida como a capacidade para enfrontarse con éxito a situacións nas que interveñan os números e as súas relacións. Para lograr este obxectivo non basta con dominar os algoritmos de cálculo escrito, é necesario actuar con seguridade ante os números e as cantidades, utilízalos sempre que sexa necesario e identificar as relacións básicas que se dan entre eles.

O traballo nesta área na educación primaria estará asentado na experiencia, as matemáticas apréndense utilizándoas en contextos funcionais relacionados con situacións da vida cotiá, para ir adquirindo progresivamente coñecementos máis complexos a partir das experiencias e dos coñecementos previos. A aprendizaxe baseada en competencias debe abordarse de forma conxunta entre todas as áreas e por parte das diversas instancias que

conforman a comunidade educativa, tanto nos ámbitos formais, coma nos non formais e informais. O seu dinamismo reflíctese en que as competencias non se adquiren nun determinado momento e permanecen inalterables, senón que implican un proceso de desenvolvemento mediante o cal os individuos van adquirindo maiores niveis de desempeño no seu uso. Para lograr este cambio curricular é preciso favorecer unha visión interdisciplinaria na que cada persoa docente deseñará, implementará e avaliará tarefas integradas nas que o alumnado acade ou elabore un produto social relevante. Para isto é necesario secuenciar unha serie de actividades e exercicios que impliquen procesos cognitivos de diferente nivel. Tendo en conta todo o anterior, resulta imprescindible o traballo colaborativo entre eles, coas familias e con entidades sociais do contexto e unha estreita colaboración entre o persoal docente no desenvolvemento curricular e na transmisión de información sobre a aprendizaxe dos alumnos e das alumnas.

Os procesos de resolución de problemas constitúen un dos eixes principais da actividade matemática e deben ser fonte e soporte principal da aprendizaxe ao longo da etapa, posto que constitúen a pedra angular da Educación matemática. Na resolución dun problema requirense e utilízanse moitas das capacidades básicas ata a comunicación dos resultados: ler, reflexionar, planificar o proceso de resolución, establecer estratexias e procedementos e revisalos, modificar o plan se é necesario, comprobar a solución se se encontrou.

O currículo básico formulouse partindo do desenvolvemento cognitivo e emocional no que se encontra o alumnado desta etapa, da concreción do seu pensamento, das súas posibilidades cognitivas, do seu interese por aprender e relacionarse cos seus iguais e co ámbito, e do seu paso cara a un pensamento abstracto cara ao final da etapa.

Os contidos organizáronse en cinco grandes bloques para facilitar a concreción curricular: Procesos, métodos e actitudes en matemáticas. Números. Medida. Xeometría. Estatística e probabilidade. Pero esta agrupación non determina métodos concretos, só é unha forma de organizar os contidos que serán abordados dun xeito enlazado atendendo a configuración cíclica do ensino da área e construíndo uns contidos sobre os outros, como unha estrutura de relacións observables de forma que se facilite a súa comprensión e aplicación en contextos cada vez máis enriquecedores e complexos. Esta agrupación implica unha organización aberta que permitirá distribuír de diferentes maneiras os contidos adoptando a metodoloxía máis axeitada ás características destes e do grupo de alumnos e alumnas.

O Bloque 1 é a columna vertebral do resto dos bloques e debe formar parte do quefacer diario na aula para traballar o resto dos contidos e conseguir que todo o alumnado, ao rematar a educación primaria, sexa quen de describir e analizar situacións de cambio, encontrar patróns, regularidades e leis matemáticas en contextos numéricos, xeométricos e funcionais, valorando a súa utilidade para facer predicións. Débese traballar no afondamento nos problemas resoltos, formulando pequenas variacións nos datos, outras preguntas etc., expresando verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema, utilizando procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas. Por último, establecéronse os estándares de aprendizaxe avaliábeis que permitirán definir os resultados das aprendizaxes, e que concretan mediante accións o que o alumnado debe saber e saber facer na área de Matemáticas. Estes estándares están graduados e secuenciados ao longo da educación primaria e deberán estar todos acadados e consolidados ao finalizar a etapa.

Tendo en conta todo o antedito establécense unha serie de orientacións metodolóxicas para a área que favorecerán un enfoque competencial, así como a consecución, consolidación e integración dos diferentes estándares por parte do alumnado:

- Potenciarase un enfoque globalizador e interdisciplinario que teña en conta a transversalidade da aprendizaxe fundamentada en competencias.
- A selección dos contidos e as metodoloxías activas e contextualizadas deben asegurar o desenvolvemento das competencias clave ao longo de toda a etapa.
- Os métodos utilizados deben partir da perspectiva do persoal docente como persoal orientador, promotor e facilitador do desenvolvemento competencial no alumnado; ademais, deben enfocarse á realización de tarefas ou situacións-problema nas que o alumnado debe resolver facendo uso axeitado dos distintos tipos de coñecementos matemáticos, destrezas, actitudes e valores. Así mesmo, mediante prácticas de traballo

individual e cooperativo, terase en conta a atención á diversidade e o respecto polos distintos ritmos e estilos de aprendizaxe.

- As estruturas de aprendizaxe cooperativa posibilitarán a resolución conxunta das tarefas e dos problemas, e potenciarán a inclusión do alumnado.
- Resulta fundamental a motivación por aprender nos alumnos e nas alumnas, polo que o persoal docente deberá xerar neles e nelas a curiosidade e a necesidade de adquirir e aplicar coñecementos, destrezas, actitudes e valores.
- O traballo por proxectos, especialmente relevante para a aprendizaxe por competencias, susténtase na proposta dun plan de acción co que se busca conseguir un determinado resultado práctico. Esta metodoloxía pretende axudarlle ao alumnado a organizar o seu pensamento favorecendo nel a reflexión, a crítica, a elaboración de hipóteses e a tarefa investigadora a través dun proceso no que cada un asume a responsabilidade da súa aprendizaxe, aplicando os seus coñecementos e habilidades a proxectos reais.
- Resulta recomendable a aplicación de diferentes técnicas para a avaliación do desempeño do alumnado como por exemplo o portfolio, as rúbricas, mapas mentais, diarios, debates, probas específicas, solución de problemas...
- O profesorado debe involucrarse na elaboración e no deseño de diferentes tipos de materiais, adaptados aos distintos niveis e aos diferentes estilos e ritmos de aprendizaxe dos alumnos e das alumnas, co obxecto de atender a diversidade na aula e personalizar os procesos de construción das aprendizaxes. Débese potenciar o uso dunha variedade de materiais e recursos, considerando especialmente a integración das tecnoloxías da información e da comunicación no proceso de ensino-aprendizaxe que permiten o acceso a recursos virtuais.
- A implicación das familias no proceso de ensino-aprendizaxe é un factor determinante que tentaremos potenciar activamente. A súa colaboración redundará positivamente no rendemento e nos resultados académicos do alumnado.
- Finalmente, é necesaria unha axeitada coordinación entre o persoal docente sobre as estratexias metodolóxicas e didácticas que se utilicen. Os equipos educativos deben formular, con criterios consensuados, unha reflexión común e compartida sobre a eficacia das diferentes propostas metodolóxicas.

	MATEMÁTICAS		CURSO	CUARTO
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias c
BLOQUE 1. PROCESOS, MÉTODOS E ACTITUDES EN MATEMÁTICAS				
. b . e . i	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Planificación do proceso de resolución de problemas: análise e comprensión do enunciado. Estratexias e procedementos postos en práctica: facer un debuxo, unha táboa, un esquema da situación, ensaio e erro razoado, operacións matemáticas axeitadas etc. Resultados obtidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1. Expresar verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.1.1. Comunica verbalmente de forma razoada o proceso seguido na resolución dun problema de matemáticas ou en contextos da realidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCL
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Utilizar procesos de razoamento e estratexias de resolución de problemas, realizando os cálculos necesarios e comprobando as solucións obtidas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB1.2.1. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas:revisa as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comproba e interpreta as solucións no contexto da situación, busca 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CSIEE

	MATEMÁTICAS		CURSO	CUARTO
Objetivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
			outras formas de resolución etc.	
			<ul style="list-style-type: none"> MTB1.2.2. Utiliza estratexias heurísticas e procesos de razoamento na resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> MTB1.2.3. Realiza estimacións e elabora conxecturas sobre os resultados dos problemas a resolver, contrastando a súa validez e valorando a súa utilidade e eficacia. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> MTB1.2.4. Identifica e interpreta datos e mensaxes de textos numéricos sinxelos da vida cotiá (facturas, folletos publicitarios, rebaixas...). 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CCL CAA
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Proposta de pequenas investigacións en contextos numéricos, xeométricos e funcionais. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Profundar en problemas resoltos proponendo pequenas variacións nos datos, outras preguntas etc. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB1.3.1. Profunda en problemas unha vez resoltos, analizando a coherencia da solución e buscando outras formas de resolvelos. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CSIEE
			<ul style="list-style-type: none"> MTB1.3.2. Formula novos problemas, a partir dun resolto: variando os datos, proponendo novas preguntas, conectando coa realidade, buscando outros contextos etc. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CSIEE
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> B1.3. Acercamento ao método de traballo científico mediante o estudo dalgunhas das súas características e a súa práctica en situacións sinxelas. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.4. Identificar e resolver problemas da vida cotiá, axeitados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados para a resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB1.4.1. Practica o método científico sendo ordenado, organizado e sistemático. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA
	<ul style="list-style-type: none"> B1.4. Confianza nas propias capacidades para desenvolver actitudes apropiadas e afrontar as dificultades propias do traballo científico. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Desenvolver e cultivar as actitudes persoais inherentes ao traballo matemático. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB1.5.1. Desenvolve e amosa actitudes axeitadas para o traballo en matemáticas: esforzo, perseveranza, flexibilidade e aceptación da crítica razoada. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CSC CSIEE
. d . e	<ul style="list-style-type: none"> B1.5. Utilización de medios tecnolóxicos no proceso de aprendizaxe para obter información, realizar cálculos numéricos, resolver problemas e presentar resultados. B1.6. Integración nas tecnoloxías da información e a comunicación no 	<ul style="list-style-type: none"> B1.6. Utilizar os medios tecnolóxicos de modo habitual no proceso de aprendizaxe, buscando, analizando e seleccionando información relevante en internet ou en outras fontes elaborando documentos propios, facendo 	<ul style="list-style-type: none"> MTB1.6.1. Utiliza ferramentas tecnolóxicas para a realización de cálculos numéricos, para aprender e resolver problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CD CAA

	MATEMÁTICAS		CURSO	CUARTO
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias c
	proceso de aprendizaxe.	exposicións e argumentacións.		
BLOQUE 2. NÚMEROS				
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Números naturais, decimais e fraccións. ▪ B2.2. A numeración romana. ▪ B2.3. Orde numérica. Utilización dos números ordinais. Comparación de números. ▪ B2.4. Nome e graña dos números de máis de seis cifras. ▪ B2.5. Equivalencias entre os elementos do sistema de numeración decimal: unidades, decenas, centenas etc. ▪ B2.6. O sistema de numeración decimal: valor posicional das cifras. ▪ B2.7. O número decimal: décimas e centésimas. ▪ B2.8. Fraccións. Representación gráfica. ▪ B2.9. Os números decimais: valor de posición. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Ler, escribir e ordenar utilizando razoamentos apropiados, distintos tipos de números (romanos, naturais, fraccións e decimais ata as centésimas). 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.1.1. Identifica os números romanos aplicando o coñecemento á comprensión de datacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCEC ▪ CCL
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.1.2. Le, escribe e ordena en textos numéricos e da vida cotiá, números (naturais, fraccións e decimais ata as centésimas), utilizando razoamentos apropiados e interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CCL 	
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.10. Descomposición e redondeo de números naturais e decimais 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Interpretar diferentes tipos de números segundo o seu valor. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.2.1. Descompón, compón e redondea números naturais e decimais, interpretando o valor de posición de cada unha das súas cifras. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
. b . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.11. Operacións con números naturais: suma, resta, multiplicación e división. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Operar cos números tendo en conta a xerarquía nas operacións, aplicando as súas propiedades, as estratexias persoais e os diferentes procedementos que se utilizan segundo a natureza do cálculo que se realizará (algoritmos escritos, cálculo mental, tenteo, estimación, calculadora), usando o máis adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.3.1. Aplica as propiedades das operacións e as relacións entre elas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12. Identificación e uso dos termos propios da división. ▪ B2.13. Propiedades das operacións e relacións entre elas utilizando números naturais. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.3.2. Realiza sumas e restas de fraccións co mesmo denominador na resolución de problemas contextualizados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.14. Concepto de fracción como relación entre as partes o todo. ▪ B2.15. Operacións con fraccións. ▪ B2.16. Operacións con números decimais. ▪ B2.17. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división. 		<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.3.3. Realiza operacións con números decimais na resolución de problemas contextualizados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
. b . e . i	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.18. Estimación de resultados. ▪ B2.19. Utilización dos algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Coñecer, utilizar e automatizar algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división con distintos tipos de números, en comprobación de 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.4.1. Emprega e automatiza algoritmos estándar de suma, resta, multiplicación e división (de ata dúas cifras) con distintos tipos de números, en 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA

	MATEMÁTICAS		CURSO	CUARTO
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias c
. a . b	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.20. Automatización de algoritmos. ▪ B2.21. Descomposición de números naturais atendendo ao valor posicional das súas cifras. ▪ B2.22. Construción de series ascendentes e descendentes. ▪ B2.23. Descomposición de números decimais atendendo ao valor posicional das súas cifras. ▪ B2.24. Elaboración e uso de estratexias de cálculo mental. ▪ B2.25. Utilización da calculadora. 	resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións da vida cotiá.	comprobación de resultados en contextos de resolución de problemas e en situacións cotiás.	
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.4.2. Constrúe series numéricas, ascendentes e descendentes, de cadencias 2, 10, 100 a partir calquera número e de cadencias 5, 25 e 50 a partir de múltiplos de 5, 25 e 50. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.4.3. Elabora e emprega estratexias de cálculo mental. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.4.4. Estima e redondea o resultado dun cálculo valorando a resposta. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.4.5. Emprega a calculadora aplicando as regras dos eu funcionamento para investigar e resolver problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CD
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.26. Comprobación de resultados mediante estratexias aritméticas. ▪ B2.27. Resolución de problemas da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Identificar, resolver problemas da vida cotiá, adecuados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos adecuados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.5.1. Resolve problemas que impliquen o dominio dos contidos traballados, empregando estratexias heurísticas, de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB2.5.2. Reflexiona sobre o procedemento aplicado á resolución de problemas revisando as operacións empregadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto e buscando outras formas de resolvelo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CAA ▪ CSIEE
BLOQUE 3. MEDIDA				
. d . e	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Elección da unidade máis axeitada para a expresión dunha medida. ▪ B3.2. Realización de medicións. ▪ B3.3. Estimación de lonxitudes, capacidades e masas de obxectos e espazos coñecidos; elección da 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1. Escoller os instrumentos de medida máis pertinentes en cada caso, estimando a medida de magnitudes de lonxitude, capacidade, masa e tempo facendo previsións razoables. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ MTB3.1.1. Estima lonxitudes, capacidades e masas de obxectos e espazos coñecidos elixindo a unidade e os instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida, explicando de forma oral o proceso seguido e a estratexia utilizada. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCT ▪ CCL ▪ CAA

	MATEMÁTICAS		CURSO	CUARTO
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias c
	<ul style="list-style-type: none"> unidade e dos instrumentos máis axeitados para medir e expresar unha medida. 		<ul style="list-style-type: none"> MTB3.1.2. Mide con instrumentos, utilizando estratexias e unidades convencionais e non convencionais, elixindo a unidade máis axeitada para a expresión dunha medida. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA
. b . e . i	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Comparación e ordenación de medidas dunha mesma magnitude. B3.5. Desenvolvemento de estratexias para medir figuras de maneira exacta e aproximada. B3.6. Sumar e restar medidas de lonxitude, capacidade e masa. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.2. Operar con diferentes medidas. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB3.2.1. Suma e resta medidas de lonxitude, capacidade e masa en forma simple dando o resultado na unidade determinada de antemán. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> MTB3.2.2. Expresa en forma simple a medición da lonxitude, capacidade ou masa dada en forma complexa e viceversa. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT
			<ul style="list-style-type: none"> MTB3.2.3. Compara e ordena medidas dunha mesma magnitude. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> B3.7. Unidades de medida do tempo e as súas relación. B3.8. Equivalencias e transformacións entre horas, minutos e segundos. B3.9. Lectura en reloxos analóxicos e dixitais. B3.10. Cálculos con medidas temporais. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.3. Coñecer as unidades de medida do tempo e as súas relación, utilizándoas para resolver problemas da vida diaria. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB3.3.1. Resolve problemas da vida diaria utilizando as medidas temporais e as súas relacións. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA
	<ul style="list-style-type: none"> B3.11. O sistema monetario da Unión Europea. Unidade principal: o euro. Valor das diferentes moedas e billetes. B3.12. Múltiplos e submúltiplos do euros. B3.13. Equivalencias entre moedas e billetes. 	<ul style="list-style-type: none"> B3.4. Coñecer o valor e as equivalencias entre as diferentes moedas e billetes do sistema monetario da Unión Europea. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB3.4.1. Coñece a función, o valor e as equivalencias entre as diferentes moedas e billetes do sistema monetario da Unión Europea utilizándoas tanto para resolver problemas en situación reais coma figuradas. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CSC
BLOQUE 4. XEOMETRÍA				
. a . b . d	<ul style="list-style-type: none"> B4.1. Formas planas e espaciais: figuras planas: elementos, relación e clasificación. B4.2. Clasificación de triángulos atendendo os seus lados e os seus ángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.1. Coñecer as figuras planas; cadrado, rectángulo, romboide, triángulo, trapecio e rombo. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB4.1.1. Clasifica triángulos atendendo aos seus lados e aos seus ángulos, identificando as relacións entre os seus lados e entre ángulos. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA
			<ul style="list-style-type: none"> MTB4.1.2. Utiliza instrumentos de debuxo e ferramentas tecnolóxicas para a construción e exploración de formas xeométricas. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CD

	MATEMÁTICAS		CURSO	CUARTO
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Clasificación de cuadriláteros atendendo o paralelismo dos seus lados. Clasificación dos paralelepípedos. B4.4. A circunferencia e o círculo. Elementos básicos: centro, raio e diámetro. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.2. Utilizar as propiedades das figuras planas para resolver problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB4.2.1. Clasifica cuadriláteros atendendo ao paralelismo dos seus lados. MTB4.2.2. Identifica e diferencia os elementos básicos da circunferencia e círculo: centro, raio e diámetro. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CMCT CAA
. a . b . e	<ul style="list-style-type: none"> B4.5. Identificación e denominación de polígonos atendendo o número de lados. B4.6. Corpos xeométricos: elementos, relación e clasificación. B4.7. Poliedros. Elementos básicos: vértices, caras e arestas. Tipos de poliedros. B4.8. Corpos redondos: cono, cilindro e esfera. B4.9. Regularidades e simetrías: recoñecemento de regularidades. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.3. Coñecer as características e aplicalas para clasificar: poliedros, prismas, pirámides, corpos redondos: cono, cilindro e esfera e os seus elementos básicos. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB4.3.1. Identifica e nomea polígonos atendendo o número de lados. MTB4.3.2. Recoñece e identifica poliedros, prismas, pirámides e os seus elementos básicos: vértices, caras e arestas. MTB4.3.3. Recoñece e identifica corpos redondos: cono, cilindro e esfera e os seus elementos básicos. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CMCT CAA CMCT CAA
	<ul style="list-style-type: none"> B4.10. Interpretación de representacións espaciais en situacións da vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.4. Interpretar representacións espaciais realizadas a partir de sistemas de referencia e de obxectos ou situacións familiares. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB4.4.1. Representa a escola, o barrio ou a aldea mediante un plano ou esbozo. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CSC
. b . e . i	<ul style="list-style-type: none"> B4.11. Resolución de problemas de xeometría relacionados coa vida cotiá. 	<ul style="list-style-type: none"> B4.5. Identificar, resolver problemas da vida cotiá axeitados ao seu nivel, establecendo conexións entre a realidade e as matemáticas e valorando a utilidade dos coñecementos matemáticos axeitados e reflexionando sobre o proceso aplicado para a resolución de problemas. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB4.5.1. Resolve problemas xeométricos que impliquen dominio dos contidos traballados, utilizando estratexias heurísticas de razoamento (clasificación, recoñecemento das relacións, uso de exemplos contrarios), creando conxecturas, construíndo, argumentando e tomando decisión. MTB4.5.2. Reflexiona sobre o proceso de resolución de problemas: revisando as operacións utilizadas, as unidades dos resultados, comprobando e interpretando as solucións no contexto, propoñendo outras formas de resolvelo. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA CSIEE CMCT CAA
BLOQUE 5. ESTADÍSTICA E PROBABILIDADE				
. b . d . e	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Recollida e clasificación de datos cualitativos e cuantitativos. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.1. Recoller e rexistrar unha información cuantificable, utilizando algúns recursos sinxelos 	<ul style="list-style-type: none"> MTB5.1.1. Identifica datos cualitativos e cuantitativos en situacións familiares. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA

	MATEMÁTICAS		CURSO	CUARTO
obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias c
		de representación gráfica: táboas de datos, bloques de barras, diagramas lineais... comunicando a información.		
. b . e . i	<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Análise crítica das informacións que se presentan mediante gráficas estadísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> B5.2. Facer estimacións baseadas na experiencia sobre o resultado (posible, imposible, seguro, máis ou menos probable) de situacións sinxelas nas que interveña o azar e comprobar o dito resultado. 	<ul style="list-style-type: none"> MTB5.2.1. Realiza análise crítica e argumentada sobre as informacións que se presentan mediante gráficas estadísticas. 	<ul style="list-style-type: none"> CMCT CAA

5.5 ÁREA DE RELIXIÓN E MORAL CATÓLICA

Para acadar os obxectivos e a aprendizaxe do programa de contidos nesta área, é necesario optar por unha metodoloxía que sirva de camiño para alcanzar tales metas.

Esta metodoloxía inclúe principios didácticos, actividades e recursos de ensino-aprendizaxe, e, para o seu deseño, baseáse nas orientacións didácticas do currículo de Relixión e Moral Católica para a Educación Primaria e nas contribucións específicas da pedagogía e a didáctica relixiosas.

Froito deste enfoque son os seguintes principios metodolóxicos:

- Un ensino-aprendizaxe da relixión baseado no proceso psico-evolutivo do alumnado.
- Unha construción do coñecemento baseada en aprendizaxes significativas. É dicir, un ensino da relixión desde e para a vida persoal, cultural, social, moral e relixiosa.
- Unha metodoloxía e unhas actividades orientadas desde os centros de interese do alumnado.
- Un enfoque do ensino da relixión desde as narracións bíblicas, e establecer paralelismos con situacións da vida diaria e da literatura infantil e xuvenil.
- Unha metodoloxía e unhas actividades que promovan a interdisciplinariade con outras áreas.
- Un ensino da relixión que capacite o alumno e a alumna para o diálogo da fe cristiá coa cultura actual.
- Unha metodoloxía que fomente nos alumnos e nas alumnas a súa capacidade para ver, xulgar e actuar sobre si mesmos, sobre os demais, sobre a sociedade e sobre o medio natural.
- Unha metodoloxía que preste especial atención á diversidade do alumnado.
- A adquisición dunha síntese científica e teolóxica dos principais conceptos, procedementos e valores do feito relixioso, cristián e católico.
- Unha metodoloxía que lles sirva para coñecer e practicar as linguaxes relixiosas e da fe cristiá: a

simbólica, a bíblica, a doutrinal, a litúrxica e a moral ou testemuñal.

COMPETENCIAS BÁSICAS NO PROXECTO DA AREA DE RELIXIÓN E MORAL CATÓLICA.

Neste Proxecto Curricular establécese a contribución das diferentes áreas do currículo ao desenvolvemento de cada unha das oito Competencias Básicas. As competencias de Relixión e Moral Católica detállanse a continuación:

Competencia en comunicación lingüística

- escoitar, comprender, expoñer e dialogar.
- Utilizar a linguaxe como instrumento de comunicación oral e escrita.
- Expresar emocións, vivencias e opinións.
- Utilizar a linguaxe con versatilidade en función do contexto.

Competencia no coñecemento e a interacción co mundo físico

- Coidar o medio.
- Consumir de xeito racional e responsable.
- Percibir o espazo físico no que se desenvolve a vida.

Competencia social e cidadá

- Participar, tomar decisións e comportarse con responsabilidade.
- Dialogar para mellorar a comprensión da realidade.
- Comunicarse en distintos contextos.
- Crear un sistema de valores propio baseado no respecto, especialmente aos crentes doutras relixións.
- Comprender a realidade relixiosa e social a partir da súa análise.

Competencia cultural e artística

- Cultivar a propia capacidade estética mediante a expresión artística e a expresión plástica.
- Expresarse mediante elementos plásticos a través da iniciativa, da imaxinación e da creatividade.
- Desenvolver habilidades e actitudes que permitan acceder ás distintas manifestacións.
- Coñecer as obras e as manifestacións máis destacadas do patrimonio cultural cristián.
- Utilizar as manifestacións culturais e artísticas como fonte de enriquecemento e goce.
- Manter unha actitude respectuosa cara ás expresións artísticas do patrimonio cristián.

Competencia para aprender a aprender

- Dispoñer de habilidades para iniciarse na aprendizaxe e ser capaz de continuala.
- Perseverar e esforzarse, aceptar os erros e aprender deles.
- Favorecer a motivación, a confianza nun mesmo e o gusto por aprender.

- Xestionar e controlar de forma eficaz os procesos de aprendizaxe.
- Lograr experiencias de aprendizaxe conscientes e gratificantes, tanto individuais como colectivas.

Autonomía e iniciativa persoal

- Desenvolver valores persoais como a responsabilidade, a colaboración, a axuda aos demais, a perseveranza, etc.
- Afrontar os problemas e atopar solucións para eles.
- Elixir con criterio propio e levar adiante iniciativas no ámbito persoal.
- Desenvolver habilidades sociais como respecto aos demais, diálogo, agradecemento, cooperación e traballo en equipo.

OBXECTIVOS

Neste proxecto preténdese que, ao finalizar o segundo ciclo, os alumnos e as alumnas acadasen os seguintes obxectivos na área de Relixión e Moral Católica.

- Comparar as principais características do xudaísmo, do cristianismo e do islamismo.
- Investigar as principais claves e características do Novo Testamento.
- Recoñecer as principais características da Biblia como Palabra de Deus e a súa relación cos cristiáns.
- Coñecer o Deus Creador da Biblia e da fe cristiá, en relación con algún relato da Antigüidade sobre a orixe do mundo.
- Coñecer e aplicar os comportamentos e actitudes necesarios para relacionarse persoalmente con Xesucristo como o mellor amigo.
- Tomar conciencia da revelación e acción salvadora de Deus a través de Moisés e os acontecementos e personaxes do pobo de Israel.
- Valorar a acción salvadora de Deus nos patriarcas do pobo de Israel.
- Coñecer os principais feitos da vida de Xesús de Nazaret e o seu significado cristián.
- Descubrir o significado profundo dos milagres de Xesús en relación coa súa vida e a súa mensaxe de salvación.
- Recoñecer a Xesucristo como verdadeiro home e verdadeiro Deus.
- Descubrir a importancia que ten a Virxe María para a fe cristiá e na Igrexa católica.
- Tomar conciencia da importancia da oración cristiá para o desenvolvemento persoal integral e a práctica da fe cristiá.
- Comprender as características do pecado en relación coa interpretación da Igrexa e o mal no mundo

actual.

- Valorar a importancia do perdón, especialmente do perdón de Deus e a súa misericordia.
- Comprender o verdadeiro significado da celebración da Semana Santa para os cristiáns.
- Investigar os principais feitos e personaxes que constitúen o nacemento da Igrexa.
- Comprender as características e a liturxia da celebración do sacramento do Perdón.
- Identificar as características e a liturxia da celebración do sacramento da Confirmación.
- Coñecer as características e a liturxia da celebración do sacramento da Eucaristía.
- Recoñecer as principais características dos sacramentos da Igrexa católica, especialmente do sacramento do Bautismo.
- Investigar as mensaxes verdadeiras e cristiás da celebración do Nadal.
- Descubrir os verdadeiros motivos cristiáns e características do tempo litúrxico do Nadal.
- Apreciar a achega do Mandamento do Amor de Xesús para mellorar a convivencia no mundo actual.
- Apreciar os comportamentos e normas que propón o cristianismo para mellorar a convivencia e o mundo actual.
- Descubrir criticamente a Xesús de Nazaret como o modelo máis exemplar e único de vida para os cristiáns.
- Identificar as principais e orixinais características da fe cristiá en relación con Xesucristo e a fe antropolóxica.
- Interpretar e aplicar as principais claves e características da arte relixiosa, especialmente a arte cristiá.
- Comprender as principais verdades e terminoloxía da fe cristiá na vida eterna.

CONTIDOS

No segundo ciclo de Educación Primaria, propóñense, para a área de Relixión e Moral Católica, os seguintes contidos:

- Ensinanzas da Biblia.
- O Novo Testamento.
- Como ser amigo de Xesús de Nazaret.
- Xesús de Nazaret, modelo de vida cristiá.
- Comportamentos e normas cristiás.
- Mensaxes cristiás do Nadal.
- Os sacramentos e o sacramento do Bautismo. A salvación de Deus a través dos sacramentos da Igrexa.
- O sacramento da Eucaristía, orixe e meta da vida cristiá.

- O sacramento da Confirmación.
- O sacramento do Perdón.
- A Pascua cristiá. A vitoria sobre o pecado e a morte. Xesucristo, o Mesías, o Salvador, resucitou e vive para sempre.
- O mal e o pecado.
- O perdón de Deus e a súa misericordia.
- A fe cristiá na vida eterna.
- Os fundadores das relixións monoteístas. Sentido salvífico e compromiso co ser humano no xudaísmo, cristianismo e islam.
- A arte das relixións monoteístas.

CRITERIOS DE AVALIACIÓN

Xulgarase, segundo este proxecto, se o alumnado:

- Enumera as principais características da Biblia.
- Expresa as principais características do Deus Creador da Biblia.
- Sinala feitos e ensinanzas de Deus relacionados con Abrahán e os patriarcas da Biblia.
- Recoñece a acción salvadora de Deus en Moisés e nos profetas do pobo xudeu.
- Expresa os verdadeiros motivos cristiáns da celebración do Nadal e do tempo litúrxico do Nadal.
- Enumera os principais feitos da vida de Xesús de Nazaret e o seu significado cristián.
- Resume o significado profundo da mensaxe e os milagres de Xesús de Nazaret.
- Identifica o Mandamento do Amor de Xesús de Nazaret.
- Recoñece a Xesucristo como verdadeiro home e verdadeiro Deus.
- Sintetiza o verdadeiro significado cristián e litúrxico da celebración da Semana Santa.
- Recoñece os principais feitos e personaxes que constitúen o nacemento da Igrexa.
- Identifica as principais notas e características da Igrexa católica.
- Expresa a importancia da Virxe María para a fe cristiá e para a Igrexa católica.
- Enumera as principais características da fe cristiá.
- Describe as características da oración cristiá.
- Expresa as principais características do Novo Testamento.
- Enumera medios para descubrir e relacionarse persoalmente con Xesucristo.
- Sinala a Xesús de Nazaret como modelo de vida para os cristiáns.
- Enumera os principais comportamentos e normas que debe practicar o cristián.
- Resume as principais mensaxes cristiás do Nadal.
- Describe as principais características dos sacramentos e do sacramento do Bautismo.

- Identifica as principais características e a liturxia do sacramento da Eucaristía.
- Expressa as principais características e a liturxia do sacramento da Confirmación.
- Resume as principais características e a liturxia do sacramento do Perdón.
- Sintetiza o verdadeiro significado cristián e litúrxico da celebración da Pascua cristiá.
- Enumera as características e consecuencias do mal moral e do pecado.
- Describe as características do Perdón de Deus e a súa misericordia.
- Indica as principais verdades da fe cristiá sobre a vida eterna.
- Describe os fundadores das relixións monoteístas e as súas principais semellanzas e diferenzas na súa relación con Deus e o seu compromiso coa salvación das persoas.
- Indica as características da arte relixiosa das relixións monoteístas.

5. 6 CIENCIAS SOCIAIS

A área de Ciencias sociais ten como obxecto contribuír ao desenvolvemento persoal e social do alumnado, achegándolle os recursos necesarios para integrarse e participar de forma activa na sociedade na que vive, partindo da comprensión da realidade física, social e histórica máis próxima ata poder comprender o mundo dun xeito máis global.

O desenvolvemento persoal e social dos alumnos e alumnas como futuros cidadáns e cidadás implica, por unha banda, coñecer os mecanismos fundamentais da democracia respectando as regras da vida colectiva e, por outra, interactuar coa contorna e o medio velando pola súa conservación ao seren estes bens comúns e compartidos. A mobilización de todos os recursos que conforman a área contribuirá á adquisición das competencias clave e ao desenvolvemento integral do alumnado ao longo de toda a etapa. Para iso, os elementos curriculares de Ciencias sociais deberán abordarse desde un enfoque metodolóxico práctico, integral, de uso social e con carácter funcional. A área das Ciencias sociais integra diversos ámbitos de estudo, centrándose en aspectos xeográficos, sociolóxicos, económicos e históricos. A organización de contidos da área por bloques establécese en base a estes ámbitos co fin de facilitar a concreción curricular da área e da etapa. En ningún caso, o desenvolvemento curricular se limitará a seguir esta estrutura, senón que os contidos serán abordados dun xeito global e interdisciplinar.

Nun primeiro lugar, no Bloque 1, se establecen os contidos comúns da área, facendo referencia ás distintas técnicas, estratexias e métodos de traballo que potencian e favorecen a adquisición de aprendizaxes sobre o coñecemento do medio por parte do alumnado. Polo tanto, este bloque constitúe o eixe fundamental para abordar os elementos curriculares dos outros bloques cun enfoque transversal. Supón, ademais, a iniciación no coñecemento científico, non como saber disciplinar senón como un conxunto de procesos, destrezas e actitudes que contribúen a explorar e comprender a realidade.

O uso das ferramentas TIC tamén ten especial consideración neste bloque pois se considera recurso fundamental, entre outras fontes, para a busca de información, simulación de procesos e presentación de conclusións referidas ás Ciencias sociais.

Por último, neste apartado destaca a importancia que ten o traballo en equipo como punto de partida para unha participación activa e construtiva da vida social e como medida de atención á diversidade que favorece o proceso de inclusión do alumnado.

No Bloque 2, O mundo no que vivimos, realízase o estudo da xeografía, tanto da contorna próxima, achegando ao alumnado á realidade que coñece, como de contextos máis afastados para fomentar unha visión máis completa. No desenvolvemento deste bloque utilizaranse diferentes tipos de fontes xeográficas de información: textos, cadros e gráficos, esquemas, representacións cartográficas, fotografías e imaxes sintéticas para identificar e localizar

obxectos e feitos xeográficos, facendo especial atención no territorio galego e español. O bloque inclúe contidos que abranguen desde o Universo, a representación da Terra e a orientación no espazo, a auga e o consumo responsable, o clima e o cambio climático, a paisaxe e os seus principais elementos (relevo, clima, hidrografía...) e a intervención humana no medio e as súas consecuencias ambientais.

A través dos contidos do Bloque 3, Vivir en sociedade, será posible iniciar un proceso de comprensión das características dos distintos grupos sociais, respectando e valorando as súas diferenzas e ás persoas integrantes, a produción e reparto dos bens de consumo, sectores de produción, a vida económica dos cidadáns e cidadás, a capacidade emprendedora dos membros da sociedade e a función dinamizadora da actividade empresarial na sociedade, a organización social, política e territorial galega e española e o coñecemento do territorio, institucións e poboación europeas.

No Bloque 4, As pegadas do tempo, traballarase a comprensión de conceptos como o tempo histórico e a súa medida, a capacidade de ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes, utilizando para iso as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade a través da realización de cronogramas, liñas do tempo, mapas mentais, árbores xenealóxicas, biografías etc. Investigarase sobre as grandes etapas históricas da humanidade para adquirir unha idea da idade da historia, asociadas aos feitos que marcan os seus inicios e seus finais, sendo preciso coñecer as condicións históricas, eventos e persoas relevantes en diferentes períodos de tempo. É importante para o alumnado adquirir as referencias históricas que lles permitan elaborar unha interpretación persoal do mundo, a través duns coñecementos básicos da historia de Galicia e de España, respectando e valorando os aspectos comúns e de carácter diverso.

Neste bloque utilizaranse diversas fontes textuais e gráficas como mapas e calquera outra representación adecuada para a identificación e a análise de procesos históricos.

O tratamento de todos os aspectos curriculares establecidos nos bloques comentados anteriormente, a adquisición eficaz das competencias clave por parte del alumnado e a súa contribución ao logro dos obxectivos da etapa educativa, requiren ter en conta unha serie de principios metodolóxicos e de organización que permitan avanzar cara mellora dos resultados:

- Deseño e desenvolvemento de propostas didácticas integradas, activas, contextualizadas, cunha finalidade e funcionalidade clara, planificadas con rigor, que impliquen e posibiliten a activación da variedade de procesos cognitivos e contribúan e aseguren o desenvolvemento de todas as competencias ao longo de toda a etapa. Serán propostas de traballo que xurdan dun problema, acontecemento ou inqueda, que supoñan un proceso de investigación e acción que garanta a participación activa do alumnado, a experimentación e a funcionalidade das aprendizaxes e que lle permita organizar o seu pensamento, a reflexión crítica e facilite o proceso de autorregulación das aprendizaxes. O traballo por proxectos, os estudos de casos, a aprendizaxe baseada en problemas, as experiencias de aprendizaxe por servizo, as prácticas de aprendizaxe colaborativa, as prácticas de ensinanza e aprendizaxe baseadas no pensamento crítico e creativo e as experienciais en comunidades de aprendizaxe serían propostas que responderían a ese perfil.
- É fundamental na área de Ciencias sociais o aproveitamento dos recursos propios da contorna, non soamente físicos, senón tamén humanos. Neste sentido, consideraranse as diferenzas interculturais como un aspecto enriquecedor que achega posibilidades de aprendizaxe.
- A planificación e o desenvolvemento destas propostas levan asociada a utilización de diversos instrumentos de avaliación: cartafol, diarios, rúbricas, debates, mapas mentais, probas específicas etc. que evidencian os distintos graos de execución das aprendizaxes. Destaca o papel activo do alumnado no proceso de avaliación, pois o uso do cartafol lle permite potenciar a autonomía e desenvolver o pensamento crítico e reflexivo.
- Para a construción e a consolidación das aprendizaxes partírase, en todo momento, dos coñecementos previos do alumnado, do contexto máis próximo e do seu nivel evolutivo, cognitivo e emocional. Este proceso implica a secuenciación dos contidos partindo do que eles xa coñecen para así avanzar e ir de aprendizaxes máis simples cara outros máis complexos.

- O alumnado debe ser o protagonista das súas aprendizaxes, a construción das aprendizaxes é persoal e, polo tanto, moi diversa polo que se presentarán propostas de traballo individual e de equipo que posibilitan a resolución conxunta das tarefas e favorezan a inclusión do alumnado.
- O persoal docente deberá buscar propostas e estratexias que activen ao alumnado que promovan a curiosidade e a motivación neste, de cara á investigación e resolución de problemas e que lle permitan ser consciente de que el é o responsable das súas aprendizaxes.
- Desde o equipo educativo e as distintas comisións de coordinación fomentárase unha reflexión metodolóxica conxunta da que xurda unha proposta de centro común, acordada e compartida á hora de desenvolver un currículo coherente cun enfoque global e interdisciplinar que garanta o cumprimento dos principios pedagóxicos que se propoñen desde a área de Ciencias sociais. A existencia de contidos compartidos entre distintas áreas fai necesaria a dita coordinación docente e a dita concepción integral da proposta curricular.

▪

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CURSO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS				
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ d ▪ e ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Iniciación ao coñecemento científico, toma de conciencia das súas fases e a súa aplicación nas Ciencias sociais.Proposta de traballo que xurda dun problema, acontecemento ou inqueda e que supoña un proceso de investigación e acción que garanta participación activa do alumnado e facilite o proceso de autorregulación de aprendizaxes. ▪ B1.2.Busca e selección de información empregando as TIC e outras fontes (directas e indirectas), organización, análise, documentación do proceso (mediante uso do cartafoles) e comunicación das conclusións. ▪ B1.3.Planificación e xestión de proxectos co fin de acadar obxectivos. Iniciativa emprendedora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.1.Realizar un traballo de investigación que supoña a busca, selección e organización de información sobre fenómenos previamente delimitados, a realización dun produto, a documentación do proceso e a comunicación do resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.1.1.Busca información (empregando as TIC e outras fontes directas e indirectas), selecciona a información relevante, a organiza, analiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica oralmente e/ou por escrito. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CD ▪ CMC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.1.2.Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas, ten iniciativa na toma de decisións e asume responsabilidades. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSIE ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.1.3.Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CAA ▪ CCL ▪ CMC

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
a b c d	<ul style="list-style-type: none"> B1.4. Emprego de técnicas de estudo individual e de estratexias de traballo cooperativo. Valoración do esforzo e coidado do material. B1.5. Participación activa e construtiva na vida social, uso das normas de convivencia B1.6 A cooperación e o diálogo como valores democráticos e recursos básicos na resolución pacífica de conflitos. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.2. Empregar estratexias de traballo cooperativo, adoitar un comportamento de respecto e tolerancia ante as diferentes ideas e achegas alleas nos diálogos e debates, valorando o esforzo e amosando actitudes de cooperación, participación e respecto cara aos demais. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB1.2.1. Participa en actividades individuais e de grupo, e emprega estratexias de traballo cooperativo valorando o esforzo e o coidado do material. 	<ul style="list-style-type: none"> CSC CAA

■

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
BLOQUE 1. CONTIDOS COMÚNS				
a b d e h i	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Iniciación ao coñecemento científico, toma de conciencia das súas fases e a súa aplicación nas Ciencias sociais. Proposta de traballo que xurda dun problema, acontecemento ou inxerencia e que supoña un proceso de investigación e acción que garanta participación activa do alumnado e facilite o proceso de autorregulación de aprendizaxes. B1.2. Busca e selección de información empregando as TIC e outras fontes (directas e indirectas), organización, análise, documentación do proceso (mediante uso do cartafolios) e comunicación das conclusións. B1.3. Planificación e xestión de proxectos co fin de acadar obxectivos. Iniciativa emprendedora. 	<ul style="list-style-type: none"> B1.1. Realizar un traballo de investigación que supoña a busca, selección e organización de información sobre fenómenos previamente delimitados, a realización dun produto, a documentación do proceso e a comunicación dos resultados. 	<ul style="list-style-type: none"> CSB1.1.1. Busca información (empregando as TIC e outras fontes directas e indirectas), selecciona a información relevante, a organiza, analiza, obtén conclusións sinxelas e as comunica oralmente e/ou por escrito. CSB1.1.2. Manifesta autonomía na planificación e execución de accións e tarefas, ten iniciativa na toma de decisións e asume responsabilidades. CSB1.1.3. Realiza as tarefas encomendadas e presenta os traballos de maneira ordenada, clara e limpa. 	<ul style="list-style-type: none"> CAA CD CMCCT CCL CSIEE CAA CAA CCL CMCCT

ÁREA	CIENCIAS SOCIAIS		CURSO	CUARTO
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Competencias
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Emprego de técnicas de estudo individual e de estratexias de traballo cooperativo. Valoración do esforzo e coidado do material. ▪ B1.5. Participación activa e construtiva na vida social, uso das normas de convivencia ▪ B1.6. A cooperación e o diálogo como valores democráticos e recursos básicos na resolución pacífica de conflitos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Empregar estratexias de traballo cooperativo, adoitar un comportamento de respecto e tolerancia ante as diferentes ideas e achegas alleas nos diálogos e debates, valorando o esforzo e amosando actitudes de cooperación, participación e respecto cara aos demais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.1. Participa en actividades individuais e de grupo, e emprega estratexias de traballo cooperativo valorando o esforzo e o coidado do material. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.2. Adoita un comportamento responsable, construtivo e solidario respectando diferentes ideas e achegas nos debates, recoñecendo a cooperación e o diálogo como principios básicos do funcionamento democrático. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Utilización da terminoloxía propia da área. Elaboración dun glosario da área. ▪ B1.8. Fomento de Técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias sociais (de carácter social, xeográfico e histórico). A prensa escrita e dixital como fontes de información. ▪ B1.9. Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Coñecer e utilizar as palabras claves e conceptos necesarios para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais, así como comprender diferentes linguaxes recollidos en textos de carácter social, xeográfico ou histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.3.1. Emprega de maneira axeitada o vocabulario adquirido para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCB1.3.2. Expón oralmente de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifestan a comprensión de textos orais e /ou escritos de carácter xeográfico, social e histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.3.3. Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as tecnoloxías da información e a comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CSC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Emprego de técnicas de estudo individual e de estratexias de traballo cooperativo. Valoración do esforzo e coidado do material. ▪ B1.5. Participación activa e construtiva na vida social, uso das normas de convivencia ▪ B1.6. A cooperación e o diálogo como valores democráticos e recursos básicos na resolución pacífica de conflitos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Empregar estratexias de traballo cooperativo, adoitar un comportamento de respecto e tolerancia ante as diferentes ideas e achegas alleas nos diálogos e debates, valorando o esforzo e amosando actitudes de cooperación, participación e respecto cara aos demais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.1. Participa en actividades individuais e de grupo, e emprega estratexias de traballo cooperativo valorando o esforzo e o coidado do material. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.2. Adoita un comportamento responsable, construtivo e solidario respectando diferentes ideas e achegas nos debates, recoñecendo a cooperación e o diálogo como principios básicos do funcionamento democrático. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.7. Utilización da terminoloxía propia da área. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.3. Coñecer e utilizar as palabras claves e conceptos necesarios para 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.3.1. Emprega de maneira axeitada o vocabulario adquirido 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ c ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.4. Emprego de técnicas de estudo individual e de estratexias de traballo cooperativo. Valoración do esforzo e coidado do material. ▪ B1.5. Participación activa e construtiva na vida social, uso das normas de convivencia ▪ B1.6 A cooperación e o diálogo como valores democráticos e recursos básicos na resolución pacífica de conflitos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.2. Empregar estratexias de traballo cooperativo, adoitar un comportamento de respecto e tolerancia ante as diferentes ideas e achegas alleas nos diálogos e debates, valorando o esforzo e amosando actitudes de cooperación, participación e respecto cara aos demais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.1. Participa en actividades individuais e de grupo, e emprega estratexias de traballo cooperativo valorando o esforzo e o coidado do material. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.2.2. Adoita un comportamento responsable, construtivo e solidario respectando diferentes ideas e achegas nos debates, recoñecendo a cooperación e o diálogo como principios básicos do funcionamento democrático. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ i ▪ o 	<p>Elaboración dun glosario da área.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B1.8. Fomento de Técnicas de animación á lectura de textos de divulgación das Ciencias sociais (de carácter social, xeográfico e histórico). A prensa escrita e dixital como fontes de información. ▪ B1.9. Utilización e lectura de diferentes linguaxes textuais e gráficos. 	<p>ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais, así como comprender diferentes linguaxes recollidos en textos de carácter social, xeográfico ou histórico.</p>	<p>para ser capaz de ler, escribir e falar sobre Ciencias sociais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCB1.3.2. Expón oralmente de forma clara e ordenada, contidos relacionados coa área, que manifestan a comprensión de textos orais e /ou escritos de carácter xeográfico, social e histórico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB1.3.3. Analiza informacións relacionadas coa área e manexa imaxes, táboas, gráficos, esquemas, resumos e as tecnoloxías da información e a comunicación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CD ▪ CMCCT ▪ CSC

BLOQUE 2. O MUNDO QUE NOS RODEA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. A litosfera: placas tectónicas. Os volcáns, os terremotos e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1. Coñecer a formación da litosfera e a dinámica de placas tectónicas e analizar as súas influencias e consecuencias no medio que o rodea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.1..1 Coñece e define a formación da litosfera e a dinámica de placas tectónicas e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Formas de representación da Terra: planos, mapas, planisferios e globos terráqueos. ▪ B2.3. Identificación dos polos, o eixe e os hemisferios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.2. Explicar e comparar as distintas formas de representar a superficie terrestre identificando os polos, o eixe e os hemisferios e analizar cal delas reflicte mellor a realidade á que representa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.2.1. Explica e compara as distintas formas de representación da Terra, planos, mapas, planisferios e globos terráqueos identificando polos, eixe e hemisferios. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ g ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Os paralelos e meridianos. As coordenadas xeográficas: latitude e lonxitude. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.3. Identificar e manexar os conceptos de paralelos, meridianos e coordenadas xeográficas para localizar determinados puntos da Terra. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.3.1. Localiza diferentes puntos da Terra empregando os paralelos e meridianos e as coordenadas xeográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ g 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5. Planos, mapas e planisferios. Mapas físicos e políticos. ▪ B2.6. Escalas e signos convencionais 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.4. Diferenciar correctamente entre planos, mapas, planisferios, mapas físicos e políticos, analizar e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.4.1. Identifica e clasifica distintos tipos de mapas, define que é a escala nun mapa, o seu 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA

BLOQUE 2. O MUNDO QUE NOS RODEA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1.A litosfera: placas tectónicas. Os volcáns, os terremotos e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.1.Coñecer a formación da litosfera e a dinámica de placas tectónicas e analizar as súas influencias e consecuencias no medio que o rodea. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.1..1 Coñece e define a formación da litosfera e a dinámica de placas tectónicas e as súas consecuencias. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ i 	<p>dun mapa.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7.Orientación no espazo: Elaboración dun itinerario coa axuda de ferramentas dixitais. 	<p>describir as características máis relevantes de cada un e interpretar a súa escala e signos convencionais básicos de cara a orientarse nun espazo determinado e á elaboración dun itinerario empregando as TIC.</p>	<p>uso e emprega e interpreta os signos convencionais básicos que poden aparecer nel.</p>	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ g ▪ i ▪ e ▪ b 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8.O tempo atmosférico. ▪ B2.9.Medición e predición meteorolóxica. Instrumentos de medida. Elaboración e comunicación dun parte meteorolóxico empregando as TIC (programa de radio, boletín meteorolóxico etc). ▪ B2.10.Gráficos sinxelos de temperaturas e precipitacións: os climogramas. ▪ B2.11.Os mapas do tempo. Símbolos convencionais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.5.Explicar que é o tempo atmosférico, coñecer os instrumentos de medida, o seu uso, realizar medicións e interpretacións de gráficos a través dos datos recollidos nunha estación meteorolóxica de cara a facer unha predición do tempo atmosférico para un período de tempo determinado e a comunicación deste empregando mapas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.5.1.Define tempo atmosférico, identifica os distintos instrumentos de medida que se utilizan para a recollida de datos atmosféricos clasificándoos segundo a función e información que proporcionan e fai medicións, interpretacións de datos e predicións do tempo atmosférico. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.5.2.Describe unha estación meteorolóxica, explica a súa función e confecciona e interpreta gráficos sinxelos de temperaturas e precipitacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA ▪ CD
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.5.3.Interpreta e elabora sinxelos mapas meteorolóxicos distinguindo os seus elementos principais. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ h ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12.A hidrosfera. Distribución das augas no planeta. Masas e cursos de auga. ▪ B2.13.Vertentes hidrográficas. ▪ B2.14.Os tramos dun río. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6.Explicar a hidrosfera, identificar e nomear masas e cursos de auga, diferenciando augas superficiais e augas subterráneas, cuncas e vertentes hidrográficas e analizar as partes as partes dun río do medio próximo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.6.1.Define hidrosfera, e identifica e nomea as grandes masas e cursos de auga, explicando como se forman as augas subterráneas, como afloran e como se accede a elas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.6.2.Diferencia cuncas e vertentes hidrográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.6.3.Identifica e nomea os tramos dun río e as características de cada un deles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.15.A litosfera: características e tipos de rochas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.7.Adquirir o concepto de litosfera, coñecer algúns tipos de rochas e a súa composición 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.7.1.Observa, identifica e explica a composición das rochas nomeando algúns dos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ h ▪ e ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.12.A hidrosfera. Distribución das augas no planeta. Masas e cursos de auga. ▪ B2.13.Vertentes hidrográficas. ▪ B2.14.Os tramos dun río. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.6.Explicar a hidrosfera, identificar e nomear masas e cursos de auga, diferenciando augas superficiais e augas subterráneas, cuncas e vertentes hidrográficas e analizar as partes das partes dun río do medio próximo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.6.1.Define hidrosfera, e identifica e nomea as grandes masas e cursos de auga, explicando como se forman as augas subterráneas, como afloran e como se accede a elas. ▪ CSB2.6.2.Diferencia cuncas e vertentes hidrográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.16.Rochas e minerais: propiedades, usos e utilidades. 	<ul style="list-style-type: none"> identificando distintos minerais e algunha das súas propiedades e usos. Facer especial fincapé nos que son propios de Galicia 	<ul style="list-style-type: none"> seus tipos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.17.A diversidade xeográfica das paisaxes de Galicia: relevo e hidrografía. Utilización de sistemas de información xeográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8.Describir as características do relevo de Galicia e a súa rede hidrográfica, localizándoos nun mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.8.1.Localiza nun mapa as principais unidades de relevo en Galicia e as súas vertentes hidrográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.17.A diversidade xeográfica das paisaxes de Galicia: relevo e hidrografía. Utilización de sistemas de información xeográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8.Describir as características do relevo de Galicia e a súa rede hidrográfica, localizándoos nun mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.8.1.Localiza nun mapa as principais unidades de relevo en Galicia e as súas vertentes hidrográficas. ▪ CSB2. 8.2 Sitúa nun mapa os mares, océanos e os grandes ríos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ b ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.18.A intervención humana no medio. ▪ B2.19.A contaminación e o cambio climático. ▪ B2.20.Desenvolvemento sostible e consumo responsable. Elaboración dunha campaña de concienciación no centro educativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.9.Explicar a importancia da intervención humana no medio e favorecer o desenvolvemento sostible a través da realización dunha campaña de concienciación no centro educativo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.9.1.Explica a importancia do coidado do medio, así como as consecuencias da acción humana neste. ▪ CSB2.9.2. Propón algunhas medidas para o desenvolvemento sostible e o consumo responsable. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

BLOQUE 3. VIVIR EN SOCIEDADE

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1.A Constitución de 1978. ▪ B3.2.Dereitos e deberes dos cidadáns e cidadás. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.1.Analizar a importancia que teñen os dereitos, deberes e liberdades recollidos na Constitución para o exercicio dunha cidadanía activa e unha convivencia pacífica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.1.1.Identifica, respecta e valora os principios democráticos máis importantes establecidos na Constitución para o exercicio da cidadanía activa e convivencia pacífica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3.Forma de goberno: a monarquía parlamentaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2.Identificar as principais institucións políticas de Galicia e 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.2.1.Identifica as principais institucións de Galicia 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ e ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.17.A diversidade xeográfica das paisaxes de Galicia: relevo e hidrografía. Utilización de sistemas de información xeográfica. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B2.8.Describir as características do relevo de Galicia e a súa rede hidrográfica, localizándoos nun mapa. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2.8.1.Localiza nun mapa as principais unidades de relevo en Galicia e as súas vertentes hidrográficas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB2. 8.2 Sitúa nun mapa os mares, océanos e os grandes ríos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4.As principais institucións políticas e as súas funcións. Elaboración de organigramas sinxelos. 	<ul style="list-style-type: none"> do Estado español que se derivan da Constitución, así como as súas funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> e do Estado español e describe as súas funcións. 	

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3.Forma de goberno: a monarquía parlamentaria. ▪ B3.4.As principais institucións políticas e as súas funcións. Elaboración de organigramas sinxelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.2.Identificar as principais institucións políticas de Galicia e do Estado español que se derivan da Constitución, así como as súas funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.2.1.Identifica as principais institucións de Galicia e do Estado español e describe as súas funcións. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.2.2.Identifica a división de poderes do Estado e cales son as atribucións recollidas na Constitución para cada un deles. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5.A organización social, política e territorial: o Estado español e as Comunidades Autónomas. ▪ B3.6.Estructuras de goberno básicas: o concello. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.3.Coñecer a organización territorial do Estado español e os seus órganos de goberno básicos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3 3.1 Explica a organización territorial de España, nomea as estruturas básicas de goberno e localiza en mapas políticos as distintas comunidades autónomas que forman España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ d ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.7. Manifestacións culturais e lingüísticas de España. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.4.Valorar a diversidade cultural, social, política e lingüística do Estado español respectando as diferenzas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.4.1.Recoñece, partindo da realidade do estado español, a diversidade cultural, social, política e lingüística nun mesmo territorio como fonte de enriquecemento cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ g ▪ h ▪ i ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.8.Demografía e poboación. ▪ B3.9.Conceptos demográficos: básicos e a súa representación. Representacións gráficas dalgúns datos demográficos de Galicia obtidos en fontes estatísticas: IGE. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.5.Comprender e interpreta os principais conceptos demográficos e calculalos a partires dos datos de poboación. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.5.1.Define demografía e comprende os principais conceptos demográficos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCL ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3.5.2.Elabora gráficos sinxelos a partires de datos demográficos de obtidos en diversas fontes de información. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ a ▪ h ▪ n 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.10.Educación viaria. Adquisición de coñecementos que contribúan a consolidar condutas e hábitos viarios correctos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B3.6. Coñecer e respectar as normas de circulación e fomentar a seguridade viaria en todos os seus aspectos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3 6.1.Explica normas básicas de circulación e as consecuencias derivadas do descoñecemento ou incumprimento destas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB3 6.2.Coñece o significado dalgunhas sinais de tráfico, reconece a importancia de respectalas e as utiliza tanto como peón ou peoa e como persoa usuaria de medios de transporte (abrochase o cinto, non molestar a persoa condutora...) 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCL

BLOQUE 4. AS PEGADAS DO TEMPO

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ g ▪ h 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1.O tempo histórico. A Prehistoria e a Idade Antiga: duración e datación dos feitos históricos significativos que as acoutan. Proxecto de traballo colaborativo sobre as formas de vida que caracterizan a Prehistoria. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.1.Explicar as características de cada tempo histórico estudado e certos acontecementos desas épocas que determinaron cambios fundamentais no rumbo da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.1.1.Define o concepto de prehistoria e historia, asociándoa as distintas idades aos feitos que marcan o seu inicio e final. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.1.2.Explica e valora a importancia da escritura, a agricultura e a gandería, como descubrimentos que cambiaron profundamente as sociedades humanas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.As fontes históricas: a importancia das fontes arqueolóxicas e materiais. A escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.Coñecer a importancia das fontes históricas para o estudo da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.2.1.Recoñece a importancia dos restos arqueolóxicos e materiais que produce unha sociedade como fontes para coñecer o noso pasado, con especial relevancia da escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
---	---	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.1.Recoñece o século como unidade de medida do tempo histórico e localiza feitos situándoos como sucesivos a.C o d.C 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.2.Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.A península ibérica na Prehistoria. ▪ B4.5.A península ibérica na Idade Antiga. ▪ B4.6.A Prehistoria e Idade Antiga en Galicia. Os principais xacementos 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.Identificar e localizar no tempo os procesos e acontecementos históricos e culturais máis relevantes da historia de España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.1.Sitúa nunha liña do tempo os feitos fundamentais da prehistoria e historia de España e describe as principais características de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
--	---	--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.As fontes históricas: a importancia das fontes arqueolóxicas e materiais. A escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.Coñecer a importancia das fontes históricas para o estudo da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.2.1.Recoñece a importancia dos restos arqueolóxicos e materiais que produce unha sociedade como fontes para coñecer o noso pasado, con especial relevancia da escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.1.Recoñece o século como unidade de medida do tempo histórico e localiza feitos situándoos como sucesivos a.C o d.C 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
	arqueolóxicos de Galicia.	e coñecer os principais xacementos arqueolóxicos de Galicia.		

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.As fontes históricas: a importancia das fontes arqueolóxicas e materiais. A escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.Coñecer a importancia das fontes históricas para o estudo da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.2.1.Recoñece a importancia dos restos arqueolóxicos e materiais que produce unha sociedade como fontes para coñecer o noso pasado, con especial relevancia da escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.1.Recoñece o século como unidade de medida do tempo histórico e localiza feitos situándoos como sucesivos a.C o d.C 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.2.Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.A península ibérica na Prehistoria. ▪ B4.5.A península ibérica na Idade Antiga. ▪ B4.6.A Prehistoria e Idade Antiga en Galicia. Os principais xacementos arqueolóxicos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.Identificar e localizar no tempo os procesos e acontecementos históricos e culturais máis relevantes da historia de España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución e coñecer os principais xacementos arqueolóxicos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.1.Sitúa nunha liña do tempo os feitos fundamentais da prehistoria e historia de España e describe as principais características de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.As fontes históricas: a importancia das fontes arqueolóxicas e materiais. A escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.2.Coñecer a importancia das fontes históricas para o estudo da historia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.2.1.Recoñece a importancia dos restos arqueolóxicos e materiais que produce unha sociedade como fontes para coñecer o noso pasado, con especial relevancia da escritura. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.1.Recoñece o século como unidade de medida do tempo histórico e localiza feitos situándoos como sucesivos a.C o d.C 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.2.Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.A península ibérica na Prehistoria. ▪ B4.5.A península ibérica na Idade Antiga. ▪ B4.6.A Prehistoria e Idade Antiga en Galicia. Os principais xacementos arqueolóxicos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.Identificar e localizar no tempo os procesos e acontecementos históricos e culturais máis relevantes da historia de España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución e coñecer os principais xacementos arqueolóxicos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.1.Sitúa nunha liña do tempo os feitos fundamentais da prehistoria e historia de España e describe as principais características de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL

<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.1.Recoñece o século como unidade de medida do tempo histórico e localiza feitos situándoos como sucesivos a.C o d.C 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.2.Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
<ul style="list-style-type: none"> ▪ b ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.A península ibérica na Prehistoria. ▪ B4.5.A península ibérica na Idade Antiga. ▪ B4.6.A Prehistoria e Idade Antiga en Galicia. Os principais xacementos arqueolóxicos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.4.Identificar e localizar no tempo os procesos e acontecementos históricos e culturais máis relevantes da historia de España para adquirir unha perspectiva global da súa evolución e coñecer os principais xacementos arqueolóxicos de Galicia. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.1.Sitúa nunha liña do tempo os feitos fundamentais da prehistoria e historia de España e describe as principais características de cada unha delas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.2.Explica aspectos relacionados coa forma de vida, organización social e cultura das distintas épocas históricas estudadas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CSC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.3.Explica a diferenza 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ g ▪ h ▪ i 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado: os mapas históricos e as liñas do tempo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.3.Utiliza as nocións básicas de sucesión, duración e simultaneidade para ordenar temporalmente algúns feitos históricos e outros feitos relevantes. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.1.Recoñece o século como unidade de medida do tempo histórico e localiza feitos situándoos como sucesivos a.C o d.C 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.3.2.Usa diferentes técnicas para localizar no tempo e no espazo feitos do pasado, percibindo a duración, a simultaneidade e as relacións entre os acontecementos. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CMCCT ▪ CAA
			<p>dos dous períodos nos que se divide a Prehistoria e describe as características básicas das formas de vida nestas dúas épocas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CCEC ▪ CCL
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.4.4.Data a Idade Antiga e describe as características básicas da vida naquel tempo, en especial as referidas á romanización. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CMCCT ▪ CSC ▪ CCEC
<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.7.Noso patrimonio histórico e cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.5.Desenvolver a curiosidade por coñecer as formas da vida humana no pasado, valorando a importancia que teñen os restos para o coñecemento e estudo da historia e como patrimonio cultural que hai que coidar e legar. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.5.1.Identifica, valora e respecta o patrimonio natural, histórico, cultural e artístico e asume as responsabilidades que supón a súa conservación e mellora. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC

<ul style="list-style-type: none"> ▪ d ▪ h ▪ o 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.8.Museos, sitios e monumentos históricos como espazos de aprendizaxe e gozo. Planificación conxunta e visita a un museo próximo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ B4.6.Valorar a importancia dos museos, sitios e monumentos históricos como espazos onde se ensina e aprende, amosando unha actitude de respecto á súa contorna e á súa cultura, apreciando a herdanza cultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSB4.6.1.Respecta e asume o comportamento que debe cumprirse cando visita un museo ou un edificio antigo. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ CSC ▪ CCEC
---	---	---	---	---

6. METODOLOXÍA

A incorporación das competencias básicas no currículo de educación primaria require considerar a práctica educativa para permitirlle ó alumnado integrar as súas aprendizaxes relacionándoas con diferentes tipos de conceptos, destrezas e actitudes, usar eses contidos con efectividade cando cumpra e aplícalos a situacións e contextos adecuados.

PRINCIPIOS METODOLÓXICOS

- ▶ Desde a perspectiva epistemolóxica das diferentes áreas de coñecemento:
- Non todos/as coñecemos igual en todo momento.

- En cada momento hai influencias sobre o coñecemento que proveñen as experiencias previas e das situacións novas.
- O coñecemento é o resultado da interacción entre as experiencias previas e as situacións novas; polo que, máis que transmitirse, constrúese mediante a práctica, co cal se pon de relevo o seu carácter constructivista, social e interactivo.
- Calquera coñecemento pode ter diferentes lecturas, significados e presentacións, que poden ser todos obxectivos. Ensinar/ aprender supón contrastar perspectivas, enriquecer esquemas conceptuais con novas contribucións por parte de todos/as superar as lagoas e enmendar os erros.
- O ensino debe buscar interaccións cada vez máis ricas e significativas entre os elementos proporcionados por diferentes soportes (textos, audiovisuais,...) mediadores (mestres/as, compañeiros/as, pais/nais), métodos (didácticas: xeral e especiais) e situacións ou feitos (da vida cotiá, descubrimentos, centros de interese,..)
 - ▶ Desde a perspectiva psicolóxica:
 - Partir do nivel de desenvolvemento do alumnado. E dicir, das súas características evolutivas-madurativas, en xeral. Do seu nivel de competencia cognitiva e metacognitiva e dos coñecementos previamente construídos.
 - Asegurar aprendizaxes constructivas e significativas, diagnosticando os coñecementos previos que posúe e conectando e integrando os contidos e estratexias previas cas novas. O alumnado, reorganiza o seu coñecemento entrando en novas dimensións transferindo ese coñecemento a outras situacións, descubrindo os principios e procesos que o explican, mellorando a súa capacidade organizativa comprensiva para outras experiencias, ideas valores e procesos de pensamento que vai adquirir dentro e fóra da aula.
 - Favorecer a aprendizaxe autónoma, que os alumnos/as realicen aprendizaxes significativas por si mesmos, aprendendo a aprender, adquirindo estratexias cognitivas e metacognitivas que favorezan o asentamento dunha boa memoria comprensiva, modificando progresivamente os esquemas previos do coñecemento dos alumnos/as, desde o saber cotián ata o saber científico.
 - Potenciar a actividade, facilitando a reflexión á hora da acción e posibilitando que o alumno/a cheguen a facer aquelas actividades que aínda non son capaces de realizar sos, pero si coa axuda conveniente (zona de desenvolvemento próximo de Vigotsky).
 - ▶ Desde a perspectiva pedagóxica:
 - Partir da avaliación inicial, específica e global. Das súas aptitudes e actitudes, das súas necesidades e intereses e dos seus coñecementos previos, xerais e por áreas.
 - Motivar axeitadamente, creando situacións que conecten cos seus intereses e expectativas, partindo das súas propias experiencias, propiciando un clima de comunicación, cooperación e harmonía nas relacións despertando unha motivación intrínseca que potencie o gusto por aprender,

especialmente a través unha atribución causal positiva, tanto do profesorado como do propio alumnado.

- Analizar os esquemas previos de coñecemento, asegurando que posúen os requisitos básicos para poder abordar a seguinte nova aprendizaxe. Reforzando os conceptos previos máis débiles e sensibles.

- Fomentar a zona de desenvolvemento potencial na adquisición dos novos coñecementos, incorporando mediante a actitude docente o exemplo adecuado que se debe seguir, facilitando que poidan desenvolver a súa actividade coa mínima axuda necesaria, consolidando os enlaces entre os coñecementos previos e os novos, estruturando e dosificando os novos contidos conceptuais de forma apropiada (redes, esquemas e mapas), promovendo a funcionalidade das aprendizaxes aplicádoas e transferíndoas a outras situacións ou contados diferentes. Tendo moi en conta os coñecementos de cada materia, respectando a súa estrutura epistemolóxica, a súa lóxica interna específica e os avances do momento.

- ▶ Desde a perspectiva sociolóxica:

- Partir da realidade inicial das relacións que se dan na aula.

- Formar grupos nos que se favorezan as relacións humanas e a modelación dos roles máis adecuados, facilitando a comunicación e o diálogo, como base de comprensión (práctica de técnicas intragrupo de dinámica de grupo), propiciando a interrelación cos demais grupos (práctica de técnicas intergrupais), repartindo competencias e responsabilidades a todos os seus membros.

- Desenvolvendo as capacidades de autoxestión e cooperación e favorecendo a aprendizaxe cooperativa.

- Potenciar os grupos co exercicio constante de experiencias enriquecedoras, preparando para a convivencia democrática, a participación cidadá e a igualdade, respectando os demais e as súas diferentes culturas: tolerancia e aceptación da diversidade e construíndo unha cultura en común.

En resumo, teremos en conta os seguintes principios metodolóxicos:

- Respecto das leis de maduración.
- Comunicación e apertura.
- Individualización e autonomía.
- Socialiación.
- Flexibilidade.
- Aprendizaxe constructivo- significativa
- Formación de hábitos e actitudes
- Coordinación coa familia.

7. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS.

Os recursos que levan o logro dos obxectivos e as capacidades de 4º curso de Educación Primaria estarán presentes nas actividades e experiencias que se leven a cabo, ademais dos recursos metodolóxicos que utilizemos para levalos a cabo. Como por exemplo:

- Na organización espazo- temporal
- Para o control de asistencia
- O seguemento do respecto ás normas de convivencia.
- O uso da biblioteca e literatura infantil coa que contamos no centro.
- As gratificacións polo comportamento e as medidas adoptadas.
- Os recursos informáticos, internet outras novas tecnoloxías como a pizarra dixital
- Recursos a utilizar nos reforzos para os alumnos/as con máis dificultades
- Desenvolvemento do vocabulario

8. OS PROCEDEMENTOS E INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN.

Haberá unha a avaliación **inicial** que se realizará ao comezo de curso. Esta avaliación responderá as observacións das actitudes nas primeiras semanas de curso, e doutra información e documentación que se dispoña. As avaliacións **parciais** serán tres, nas datas fixadas polo centro. A avaliación **final** levarase a cabo unha vez finalizado o curso escolar.

A avaliación do aprendizaxe implica unha búsqueda sistemática sobre os procesos de aprendizaxe e dos resultados xerados polo alumno/a. Os mecanismos empregados para buscar a información requirida denomínanse técnicamente como procedementos.

Estos procedementos están constituídos polo conxunto de accións que se empregan para indagar e recoller datos. Os procedementos de avaliación indican cómo se obterá a información ou a través de que mecanismos. Entre os máis importantes empregaremos: as probas, a observación, a entrevista e o análise documental.

Os instrumentos pola súa parte son os recursos que se empregan para recoller e rexistrar a información e deben posuír certas condicións para que se garantice a validez, a confiabilidade,...

Os instrumentos de avaliación terán en conta: qué se debe ensinar, cómo aprende o alumno/a, e cal é a natureza dos coñecementos que os alumnos/as van adquirir. Como instrumentos empregaremos de diferentes tipo : orgánicos (a estimación faise polos órganos dos sentidos), mecánicos ou electrónicos (grabadores de audio, cámaras de vídeo,...) e os denominados de papel e lapis (as probas, follas de

registro, cuestionarios, cadernos de clase nos que se valorará a organización, presentación,...actividades puntuais de realización individual, lectura de libros da biblioteca e participación nas actividades de clase).

9. OS CRITERIOS DE CUALIFICACIÓN.

Calificación de conceptos e procedementos: Correspondente ao 70% da nota. A media aritmética dos contidos conceptuais e procedimentais reflectirán a nota correspondente para cada avaliación. A avaliación final positiva será o resultado de aplicar a media aritmética ás tres avaliacións realizadas durante o curso.

- Cualificación das actitudes: Correspondente co 30% da nota.

Teráse en conta o cumprimento das normas establecidas a nivel de aula e centro .

Tamén se valoraran as actitudes positivas de cara a aprendizaxe, realización de traballos, conservación do material, respecto polos compañeiros/as,...

Cada actitude, valor ou norma, reflectirase coa nota correspondente a cada avaliación. A cualificación final será o resultado de aplicar a media aritmética ás tres avaliacións realizadas durante o curso.

10. A ESPECIFICACIÓN DOS MÍNIMOS ESIXIBLES PARA OBTENER UNHA AVALIACIÓN POSITIVA.

En cuarto curso de Primaria están previstas as seguintes actividades:

Na área de lingua e Lingua, lectura rápida e comprensiva, facer pequenas descrições cunha presentación ordenada e cuidada.

- Ler sen silabeo.
- Ler sen repitições.
- Ler sen omisições.
- Ler coa entonación axeitada, respetando signos de puntuación: punto, coma, interrogación, exclamación, puntos suspensivos...
- Distinguir partes dunha oración.
- Responder a preguntas significativas dun texto.: personaxes, acción, cualidades...
- Escribir un relato breve seguindo unhas pautas.
- Aplicar normas ortográficas: m ante de p e b, terminaciones en aba, vir, ble, bilidad, sílabas br, bl,

hie, hue, her, bur, bus, bu...

- Escribir cunha proporcionalidade axeitada respectando os márxenes.
- Participar activamente en diálogos e actividades colectivas respectando as normas.
- Recoñecer: nomes, adxectivos, artigos, verbos, determinantes...
- Recoñecer o suxeito e o predicado dunha oración.
- Recoñecer o núcleo do suxeito e do predicado nunha oración.

MATEMÁTICAS:

- Leer e escribir números de cinco cifras.
- Comparar números de cinco cifras.
- Asocia magnitude e número.
- Realizar series progresivas e regresivas.
- Facer composición e descomposición de números de cinco cifras.
- Aplicar estratexias de cálculo de sumas, restas, multiplicacións.
- Efectuar multiplicacións e divisións por unha cifra.
- Resolver problemas: de sumas e restas combinadas.
 - De multiplicacións con suumas e restas.
 - De división.
- Identifica e debuxa líneas paralelas, perpendiculares.
- Identifica e debuxa ángulos: recto, agudo, obtuso.
- Identifica e debuxa figuras planas.
- Diferencia círculo e circunferencia.
- Identifica e debuxa corpos xeométricos (prisma, pirámide, cilindro, cono) utilizando adecuadamente a regra e o compás.
 - Coñece e relaciona as principais unidades de lonxitude, capacidade, masa, tempo, e diñeiro.
 - Facer estimacións de medidas coas magnitudes empregando estratexias persoais.
 - Representa e le no reloxo: horas, medidas e cuartos.
 - Elabora e describe sinxelos itinerarios sobre un plano.
 - Constrúe diferentes tipos de gráficas a partir dunha información dada.

Consideramos que un alumno/a debe permanecer un ano máis no curso sempre que non alcance os obxectivos mínimos en Lengua e Matemáticas despois de recibir os reforzos axeitados.

Promocionan a 5º curso aqueles alumnos/as que progresaran adecuadamente en todas as materias e aqueles que aínda non superando alguna materia se crea que o seu grado de madurez e de desenvolvemento das súas capacidades xerais lles permitan continuar co seu proceso de aprendizaxe

no curso seguinte

En Matemáticas valoramos a necesidade de dominar o cálculo mental e o cálculo rápido para resolver problemas da vida diaria, desenvolvendo o o pensamento lóxico.

En Coñecemento do medio valoramos o estudio do corpo humano, os animais e as plantas.

11. MEDIDAS DE ATENCIÓN A DIVERSIDADE.

A acción titorial é un dos niveis principais que posibilitan a orientación do alumnado en xeral e a calidade educativa do centro.

O centro ten elaborado un plan de orientación para dar resposta a diversidade do alumnado; sendo a última responsabilidades da súa execución o titor ou titora do grupo de alumnos/as.

A acción titorial para este ciclo posibilitará:

- Unha coherencia cos proxectos do centro.
- Unha planificación que se apoie en criterios psicolóxicos e pedagóxicos de carácter evolutivo.
- A consideración das expectativas da comunidade educativa.
- A adecuación as características do contexto.
- Unha resposta ás características e necesidades dos alumnos/as.
- A continuidade e coordinación entre os distintos cursos.
- O desenvolvemento coherente do Plan de Acción Titorial.
- A actuación sistemática en procesos de intervención.
- A actuación que axude ó alumno/a a toma de decisións.
- A consideración da igualdade de oportunidades en posibles situacións de discriminación de sexo, de características da persoais de discapacidade, circunstancias de diversidade cultural,...
- O desenvolvemento de actuacións de carácter preventivo xunto a aquelas outras que se planteen para dar resposta as necesidades e problemas unha vez aparecidos.

A titoría terá como funcións básicas:

- Coñecer as aptitudes e intereses dos alumnos/as co obxectivo de orientarlles máis facilmente no proceso de aprendizaxe.
- Contribuir a establecer relacións fluidas entre a escola e a familia así coma entre os alumnos/as e a institución escolar.
- Coordinar a acción educativa de todos os profesores que traballan con un mesmo grupo de alumnos/as.
- Coordinar o proceso de avaliación continua dos alumnos/as e resolver sobre o mesmo.
- As funcións do titor/a:

ⓉEn relación cos alumnos/as:

- Facilitar a integración dos alumnos/as no seu grupo-clase e no conxunto da dinámica escolar.
- Contribuir a personalización dos procesos de ensinanza e aprendizaxe.
- Efectuar un seguimento global dos procesos de aprendizaxe dos alumnos/as para detectar as dificultades educativas, co obxecto de articular as respostas educativas axeitadas e recabar os oportunos asesoramentos e apoios.
- Continuar co proceso avaliador das alumnos/as e asesorar sobre a súa promoción de un curso a outro.
- Fomentar no grupo de alumnos/as o desenvolvemento de actitudes participativas tanto no centro como no seu entorno sacionatural e cultural.

Ⓢ En relación cos profesores:

- Coordinar o axuste das programacións ó grupo de alumnos/as, especialmente no referente as respostas educativas ante posibles necesidades.
- Coordinar o proceso avaliador que levan a cabo os profesores grupo-clase.
- Posibilitar liñas comúns de acción cos demais titores no marco do Proyecto Educativo e no seu caso do D.O do centro e da zona.

Ⓢ En relación cos pais/nais:

- Contribuir ó establecemento de relacións fluidas cos pais, que faciliten a conexión entre o centro e as familias.
- Implicar ós pais en actividades de apoio e orientación dos seus fillos/as.
- Informar ós pais de todos aqueles asuntos que afecten a educación dos seus fillos/as.

As tarefas orientadoras a desenvolver polo titor/a serán as seguintes:

- Efectuar un seguimento global dos procesos de aprendizaxe dos alumnos/as co obxectivo de detectar as dificultades e necesidades, articular as respostas educativas axeitadas e recabar, no seu caso os oportunos asesoramentos e apoios.
- Coordinar as actividades de apoio e reforzo educativo para aqueles alumnos/as que o requiran.
- Realizar as adaptacións curriculares necesarias para asegurar que se poidan manter unha escola na que teñan cabida todos os alumnos/as , sexan cales fosen as súas necesidades.
- Adoptar organizacións flexibles dentro da aula para potenciar o traballo con grupos heterogéneos de alumnos/as.
- Coordinar a acción educativa de todos os profesores que imparten docencia no grupo de alumnos/as así coma da información xeral que teñen varios mestres/as, mediando cando sexa

necesario en situacións de conflito.

- Posibilitar liñas comúns de acción cos demais titores dentro do marco do Proyecto Curricular.
- Implicar ás familias en actividades de apoio ó aprendizaxe e orientación dos seus fillos, recollendo cantas suxerencias poidan favorecer ó proceso educativo dos mesmos.
- Educar en valores e normas, así como axudar ó alumno/a a formarse unha imaxe axustada de si mesmo, ter un grado de autoestima e actitudes que mostren seguridade e accións emprendedoras.

12. O PROGRAMA DE REFORZO PARA A RECUPERACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES DE CURSOS ANTERIORES.

O que se pretende é que o neno alcance os obxectivos, habilidades e destrezas a partir de Obradoiros de Matemáticas, Lingua Galega e Castelá.

Prográmanse conxuntamente co Departamento de Orientación e organizanse por trimestre coa axuda do mestre de Pedagogía Terapéutica .Estes Obradoiros están encamiñados a que o neno/a en Matemáticas: conte, agrupe, mida, pese, investigue...

E nas Linguas que comprenda, que se exprese, que comente, que busque información...coa axuda da mestra de A.L.

13. ACTIVIDADES EXTRAESCOLARES E COMPLEMENTARIAS EN 4º CURSO DE EDUCACIÓN PRIMARIA

- Celebración do Samaín.
- O Magosto: Obradoiros e asado de castañas.
- Día Internacional dos dereitos da Infancia.
- Concurso de postais, para enviar a toda a comunidade educativa polo nadal.
- Día da Paz: xogos pola Paz e canción para o día da Paz, a escoller polo alumnado.
- Semana das Letras Galegas.
- Semana da prensa.
- Celebración do día do libro.
- Día mundial da saúde.
- Festivais: Nadal, Fin de Curso virtual
- Actividades organizadas por parte da ANPA: obradoiros, coro, talleres de psicomotricidade,...

A realización de estas actividades quedan supeditadas á situación que estamos a vivir. Faranse ou modificaranse en función da evolución da pandemia.

14. AS ACCIÓN PREVISTAS DE ACORDO CO PROXECTO LECTOR.

Dada a preocupación que temos todos os Mestres do centro en relación ao tema da lectura propuxemos unha serie de actividades para levar a cabo en 4º curso de Educación Primaria:

Visitas ao centro por parte de contacontos.

Participación en actividades da Biblioteca municipal, Día do Libro...

Participación en concursos relacionados coa lectura e escritura.

Lectura dun libro cada quince días- mes.

15 minutos diarios adicados a lectura, despois do recreo.

Préstamo de libros na Biblioteca.

Asistencia a representación teatrais

Libro viaxeiro.

15. AS TIC NO 4º CURSO DA EDUCACIÓN PRIMARIA

As tecnoloxías da información e a comunicación estarán integradas dentro currículo vixente.

As tics facilitan a mellora do proceso de ensinanza - aprendizaxe servindo de elemento fundamental para reforzar as diferentes materias do currículo.

A sala de informática do centro e a que os nenos e nenas de cuarto van acudir para levar a cabo determinadas actividades vencelladas co currículo, está dotada de 14 ordenadores un deles portátil, unha pizarra dixital, retroproector e impresora.

Os nenos e nenas de 4º curso de Educación Primaria empregan a aula de informática unha vez por semana, nun primeiro momento tentarase achegar ós nenos e nenas ó uso correcto do ordenador para ir profundizando no seu emprego de cara a utilización do mesmo nas actividades de aula vinculadas cos aspectos do currículo que se vaian tratando nas diferentes materias na clase, como buscar información en internet para traballos de investigación de grupo, tratamento de textos, impresión de traballos, emprego de diferentes programas como Power- Point para a exposición de actividades ou traballos elaborados por eles mesmos, sempre dirixidos polo mestre ou mestra.

16. EDUCACIÓN EN VALORES E A CONVIVENCIA NO CENTRO

A educación en valores impregnan o currículum establecido nas súas distintas áreas ata o punto que carece de sentido que o profesorado se planteen, en un momento dado do traballo de aula, está desenvolvendo un área determinada ou un tema transversal concreto. A impregnación é recíproca: os temas transversais están nas áreas e estas tamén están presentes nos temas.

Trátase de contados educativos valiosos, que están plenamente xustificados dentro do marco social na que se desenvolve a nosa educación.

Os temas transversais como a Educación moral e para a paz, Educación para a igualdade entre

ambos sexos, Educación para a saúde, Educación sexual, Educación vial, Educación ambiental e a Educación para o consumidor son temas que posúen un valor importante tanto para o desenvolvemento persoal e integral dos alumnos e alumnas.

Posto que han de impregnar toda a acción educactiva, as ensinanzas transversais constitúen unha responsabilidade de toda a comunidade educativa, especialmente do equipo docente.

A escola é un lugar privilexiado de convivencia. É un espazo de crecemento, de encontro, de aprendizaxe, de experiencias compartidas, de coñecemento dos outros e de descubrimento do mundo. Na escola reproducense as situacións conflictivas da sociedade, pero tamén as posibilidades de superación e integración que favorecen os ambientes educativos. É, sin dúbida, un taller insuperable onde aprender a convivir. Dende a escola temos que falar de prevención, motivación, comunicación e mediadores, de obxectivos, proxectos e experiencias, de mestres e mestras, alumnos e compañeiros. As novas situacións que vive a escola poden ser foco de conflitos, pero son tamén oportunidades para aprender.

Os nenos que medran, aprenden e maduran xuntos nun ambiente educativo na escola ,e casa, de sana convivencia, serán cidadáns capaces de asumir as diferencias, respetar ós outros, dialogar e convivir. Este é o obxectivo primordial do noso Centro lograr un clima de convivencia baseado no respecto e na comunicación fluida, aberta e sincera entre todos os membros da Comunidade Educativa. Este reto debe ser para todos un principio básico.

17. OS CRITERIOS PARA AVALIAR A PROPIA PROGRAMACIÓN

Teráanse en conta os seguintes criterios:

- Adecuación dos obxetivos propostos para a adquisición dos contidos.
- Interés despertado nos alumnos/as durante o proceso de ensinanza- aprendizaxe.
- Grao de uso das estratexias e materiais en relación as características do alumnado e do centro.
- Programáronse as estratexias de reforzo e ampliación e introducíronse os mecanismos de

corrección axeitados.

- Adecuación dos prodementos e instrumentos de avaliación en función dos obxetivos e contidos propostos.
- Tívoise en conta o uso axeitado das TIC.
- Tívoise en conta a presenza da Educación en Valores.
- Organización axeitada das actividades extarescolares e complementarias e repercusión no alumnado.

Esta programación de 4º curso foi elaborada polo profesorado que conforman o equipo de dito curso , sen esquecer o resto do Claustro que colaborou no que foi preciso.

Titor : José Antonio Fontao Bande.

María Pérez Álvarez, mestra de Inglés.

José Sánchez Pico, mestre de educación física.

Ana Rodríguez Dosouto, mestra de música e plástica

Amador Ares Ares, mestre de relixión.

María Blanco Rodríguez, mestre de P. T.

Raquel Pérez Rodríguez , orientadora do centro